

106. møde

Fredag den 18. maj 1979 kl. 9.00

Dagsorden:**1) Første behandling af:**

Forslag til lov om ændring af lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner.

(Lovforslag nr. L 220).

2) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal udlicning.

(Lovforslag nr. L 221).

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om udlicning i hovedstadsområdet.

(Lovforslag nr. L 222).

4) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal indkomstskat.

(Lovforslag nr. L 223).

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme.

(Lovforslag nr. L 224).

Arbejdsmarkedsudvalget har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (af Grethe Fenger Møller m. fl.). (Lovforslag nr. L 184).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner.

(Lovforslag nr. L 220. Fremsat 15/5 79).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 2-5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

2) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal udlicning.

(Lovforslag nr. L 221. Fremsat 15/5 79).

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om udlicning i hovedstadsområdet.

(Lovforslag nr. L 222. Fremsat 15/5 79).

4) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal indkomstskat.

(Lovforslag nr. L 223. Fremsat 15/5 79).

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme.

(Lovforslag nr. L 224. Fremsat 15/5 79).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Forhandling**Jørgen Frederiksen (S):**

Jeg vil gerne indledningsvis på den socialdemokratiske gruppes vegne udtrykke min tilfredshed med disse regeringslovforslag om ændret kommunal byrdefordeling.

Lovforslagene er dels i overensstemmelse med Marienborgaftalerne, der dannede grundlag for regeringsomdannelsen i august sidste år, dels, hvad næppe nogen vil bebrej-

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

Retsudvalget har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om ændring af retsplejeloven m.v. (Behandling af borgerlige sager m.v.). (Lovforslag nr. L 89).

Eksemplarer vil blive omdelt.

[Jørgen Frederiksen]

de mig at jeg nævner, et resultat af et socialdemokratisk initiativ taget af Københavns overborgmester, Egon Weidekamp, med udarbejdelsen af rapporten »Bloktilskud og andre udligningsordninger« fra 1977, en rapport, der i øvrigt fik tilslutning fra samtlige partier på Københavns rådhus, hvilket forhåbentlig vil præge behandlingen af disse lovforslag.

Det er derfor afgørende, at lovforslagene nu også betyder forskydninger af den størrelsesorden, bemærkningerne angiver. Jeg siger dette for at understrege, at det, vi giver vor støtte til i dag, er den ændring i byrdefordelingen, der er beskrevet i tal i lovforslagenes bemærkninger, og ikke de detaljerede og meget indviklede regler, der er beskrevet i forslagenes paragraffer.

Den vigtigste nyskabelse i regeringens forslag er de nye tanker om, hvordan kommunale udgiftsbehov skal opgøres. Såvel i nævnte rapport som i betænkningen fra december sidste år, som arbejdsgruppen under indenrigsministeriet afgav, påvistes, at den ændring i byrdefordelingen, der fandt sted ved overgangen til bloktilskud, flyttede endog meget store beløb fra nogle store kommuner med mange sociale problemer til en række mindre kommuner, hvor man havde mere beskedne udgiftsbehov. Følgen var da også, at skatterne steg i de større byer, mens andre kommuner på deres bekostning efterhånden fik et meget lavt skatteniveau.

Det rådes der nu i en vis udstrækning bod på med disse lovforslag, idet de sociale problemer nu inddrages i bloktilskuddene, så det bliver vanskeligere end hidtil for kommuner med højt indkomstskattegrundlag og uden særlige sociale problemer at fastholde en lav skatteprocent.

Sådanne forhold har under de gældende regler skabt baggrund for sammenligninger, som har ført til en urimelig kritik af kommunalbestyrelser, der i øvrigt har udført et godt stykke arbejde, men under særdeles vanskelige økonomiske vilkår. Det rådes der i nogen grad bod på med gennemførelsen af de foreliggende lovforslag, selv om vi må konstatere, at hovedvægten af lovforslagenes virkninger ligger i hovedstadsområdet og kun i mere begrænset omfang når ud i resten af landet.

Selvfølger vil der være kommuner, hvor disse lovforslag modtages med blandede følelser. Det gælder de kommuner, der i de

seneste år har nydt godt af det nugældende systems åbenbare skævheder. Det gælder de kommuner, der på grund af forslagene om en stramning af udligningen af forskelle i de kommunale indkomstgrundlag ikke som hidtil kan holde lave skatteprocenter, fordi deres indkomstgrundlag er højt. Alligevel har jeg en tro på, at alle kommunalbestyrelsesmedlemmer, når de ser disse lovforslag i en større sammenhæng, vil erkende, at en fornuftig udligning må omfatte både indkomstsiden og behovssiden, og at det kommunale selvstyre fungerer bedst, hvis alle kommunalpolitikere får lige vilkår at arbejde under.

I bemærkningerne til forslag til lov om ændring af lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner siger indenrigsministeren side 13:

»De forslag, der indgår i det foreliggende kompleks af lovforslag, har karakter af en justering af finansieringssystemet uden mere vidtgående ændringer i dette.«

Anskues forslagene på den måde som en foreløbig justering, kan vi vel konstatere, at de fremsatte lovforslag har en vis balance. Det er en del af balancen, som isoleret set kun kan vække tilfredshed, at regeringen har besluttet sig til at luge et par af de værste urimeligheder ud af den kommunale skatte-lovgivning.

Landliggereskatten afskaffes, hvilket betyder, at sommerhusejerne for fremtiden selv må betale til sommerhuskommunerne i form af højere ejendomsskatter. Efter de gældende regler belaster de jo alle bopælskommunens skatteydere, som må betale ekstra i skat for at finansiere afregningen til sommerhuskommunerne. At København og Frederiksberg skal have lov til at opkræve de samme dækningsafgifter af offentligt ejet ejendom som de øvrige amtskommuner, forekommer også at være en retfærdighedsgerning, som har trængt sig på i mange år.

Det er ligeledes positivt, at regeringen har stillet forslag om en højere pulje til særlig vanskeligt stillede kommuner og om ændringer i den vækstkommunale udligning i hovedstadsområdet, så der kan ydes hjælp også til kommuner med særlige udgifter på grund af tidligere eller forestående vækst.

Jeg skal afslutningsvis henstille så stærkt jeg kan, at disse lovforslag får en grundig, men hurtig behandling i udvalget. Kommunerne er nu så langt fremme i deres budget-

[Jørgen Frederiksen]

arbejde, at vi ikke kan forsvare at lade dem svæve i uvished meget længere. Det gælder naturligvis ikke mindst for de kommuner, hvis økonomi på afgørende måde bliver forrykket ved vedtagelsen af disse forslag.

Det skulle vel også lette forslagernes gang, at indenrigsministeren har givet tilsagn om, at den arbejdsgruppe, som har udarbejdet betænkningen om det kommunale udgiftsbehov, skal fortsætte sit arbejde, og nye forslag, der eventuelt måtte dukke op under behandlingen af de foreliggende lovforslag, vil med fordel kunne tages op i arbejdsgruppen. Arbejdsgruppens næste rapport vil så indgå i de videre overvejelser.

Det er også vigtigt i den forbindelse, at indenrigsministeren har planer om et videregående udvalgsarbejde om kommunernes finansiering. Det ser ud til, at vi i de kommende år vil få lejlighed til at drøfte i lidt bredere perspektiv, hvordan balancen mellem statslig og kommunal finansiering skal forme sig på længere sigt. Sådanne overvejelser vil naturligt være næste skridt, men først må de mere nærværende udligningsproblemer finde en løsning.

Jeg skal derfor på socialdemokratiets vegne tilsige positiv og hurtig behandling af lovforslagene.

Thorndahl (FP):

Jeg vil gerne indledningsvis komplimentere ministeren og ministeriet for de meget fyldige og i mange henseender særdeles nyttige oplysninger, man har baseret lovforslagene på. Der er ingen tvivl om, at oplysningerne og betragtningerne vil få betydning i årene fremover. Om så oplysningerne er fuldstændige, vil udvalgsarbejdet i et vist omfang af-dække.

Der er heller ingen tvivl om, at lovforslagene teknisk set er uhyre komplicerede, og der er mange vanskeligheder forbundet med at forstå mekanismerne i tilskuds- og udligningsordningerne, specielt med hensyn til rimeligheden af fordelingsordningerne.

Det er også på den baggrund af betydning at konstatere, at kommunaludvalget vel maksimalt disponerer over 3-4 arbejdsdage til at gennemføre behandlingen af lovforslagene, en behandling, der for mit vedkommende vil eller i hvert fald burde indeholde en gennemgang af ca. 2.000 sider passende suppleret

med en række stikprøvevise konsekvensberegninger.

Jeg tror derfor egentlig ikke, at det er muligt at gennemføre det, man vil kunne kalde en sagligt uangribelig bearbejdning af lovforslagene. Jeg tror også, at det vil blive vanskeligt på et forsvarligt grundlag at udarbejde ændringsforslag. Med den valgte fremgangsmåde finder jeg det rimeligt at fastslå, at regeringen i realiteten har afskåret folketingets partier fra at udarbejde ændringsforslag til de fremsatte lovforslag. Det er en konsekvens, som jeg finder særdeles uheldig og beklagelig.

Denne lovbuket kan jo ikke sammenlignes med vore efterhånden meget velkendte, traditionelle økonomiske og overenskomstmæssige kriseindgreb, der af forskellige grunde hastes gennem folketinget. I de tilfælde er indgrebene jo af relativt kendt karakter, og i de allerfleste tilfælde af en teknisk set relativt ukompliceret karakter, men det gælder jo ikke for disse lovforslag.

Lovbuketten er som bekendt bebudet i regeringsprogrammet og gentaget i den redegørelse, som statsministeren i henhold til grundloven gav folketinget den 3. oktober 1978. På denne baggrund må det vel være rimeligt at antage, at kravet om en lovbuket af denne karakter næppe kan siges at være kommet fuldstændig bag på regeringen. Jeg finder derfor også anledning til på det skarpeste at kritisere regeringen for, at den umiddelbart før folketingssamlingens afslutning fremkommer med så omfattende lovforslag helt i strid med de aftaler, som folketingets partier i øvrigt har indgået omkring handlingerne og afslutningen af samlingen.

Jeg skal endvidere tillade mig at citere afslutningen af statsministerens redegørelse ved samlingens begyndelse den 3. oktober 1978 - folketingets forhandlinger 1978-79, sp. 18-19:

»Regeringen vil sætte alle kræfter ind på at formidle et bredt samarbejde, der ikke alene omfatter folketinget, men også de organisationer, hvis forståelse og medvirken er nødvendig, hvis de alvorlige økonomiske problemer skal løses på en holdbar måde.

Samarbejde forudsætter jo en positiv holdning og en god vilje hos alle de parter, der skal deltage i samarbejdet.

Da folketinget den 1. september drøftede regeringens tiltrædelseserklæring, stemte et

[Thorndahl]

meget bredt flertal for en dagsorden, der ikke alene tog min redegørelse til efterretning, men også udtrykte forventning om, at regeringen tilvejebringer et bredt samarbejde om løsningen af de økonomiske problemer.

... Regeringen er sig denne forpligtelse bevidst og indbyder derfor til forhandling og samarbejde.«

På dette grundlag finder jeg det berettiget, at folketinget drager to konklusioner. For det første, at samarbejdet i regeringen fungerer dårligt, ellers havde vi jo set denne løvbuket meget tidligere. Og for det andet, at det samarbejde, som statsministeren på regeringens vegne indbød til den 3. oktober 1978, med folketingets partier ønsker regeringen altså ikke mere. Med de meget få dage, der er til rådighed for behandlingen af denne komplicerede løvbuket, er et samarbejde selvfølgelig udelukket, og fremgangsmåden, som regeringen har valgt i denne forbindelse, kan vel kun opfattes som et udtryk for ligegyldighed over for folketingets øvrige partier.

Som bekendt er grundlaget for lovforslagene og deres hovedresultat som anført hensynet til Københavns kommunes økonomi. Det er korrekt, at beskatningsniveauet i Københavns kommune er særdeles højt målt i forhold til landets øvrige kommuner. Ser man isoleret på beskatningsgrundlaget eller på borgernes velstand, ligger Københavns kommune derimod betragtelig højt. Blandt vore 14 amtskommuner samt Københavns og Frederiksberg kommuner ligger Københavns kommune velstandsmæssigt som landets femterigeste område med indkomster på ca. 10 pct. over landsgennemsnittet. Forestillede vi os et øjeblik, at Københavns kommune indkomstmæssigt lå i middel og ikke i den rigeste del, ville kommunens beskatningsgrundlag blive reduceret med ca. 1½ mia kr., svarende til et tab i kommunal indkomstskat af størrelsesordenen 350–400 mill. kr. Ser man på Københavns kommune i forhold til de jyske regioner, ligger Københavns kommunes borgeres indkomster ca. 30–35 pct. over de jyske regioner, og var Københavns kommunes borgere stillet på samme måde som i de jyske regioner, ville Københavns økonomiske grundlag efter udligning yderligere blive forringet med 350–400 mill. kr. Det vil sige, at i forhold til vore jyske regioner har Københavns kommune på indkomstsiden et forspring på 700–800 mill. kr., så af den grund

er der altså i hvert fald ikke anledning til ændringer.

Man kan i og for sig sige, at Københavns kommune ligger i læ af vore to udligningsordninger. Københavns kommune tjener i virkeligheden tykt på at være den mindst rige del af de 5 hovedstadsregioner, samtidig med at det at høre til i den rigeste tredjedel af vore regioner – set i landssammenhæng – ikke betyder, at der føres ret store penge fra København til landets kommuner som helhed. Derfor ligger man efter min opfattelse faktisk i læ og er den eneste region, der egentlig har fordel af hovedstadsudligningsordningen.

Så kan man spørge, hvorfor Københavns kommune egentlig har økonomiske problemer, for det har den jo reelt, det må vi erkende. Det skyldes efter vores bedømmelse, at Københavns kommune stadig væk har et personaleforbrug, som nogenlunde svarer til dengang, kommunen havde et væsentlig større befolkningstal. I dag er antallet af ansatte i Københavns kommune ca. 10 pct. af kommunens indbyggerantal, nemlig ca. 50.000. Forudsatte vi samme antal ansatte for landets kommuner som helhed, ville vi have en personalestyrke i den kommunale sektor på ca. 500.000, men det er langtfra det, vi faktisk har. I realiteten må vi regne med, at der i dag er ca. 330.000 ansatte, og det indebærer, at Københavns kommune har ansat ca. 50 pct. mere end svarende til landsgennemsnittet. Denne forskel indebærer en meromkostning for Københavns kommune af størrelsesordenen 2 mia kr., og jeg tror, disse 2 mia kr. er nøglen til forståelsen af, hvorfor Københavns kommune har økonomiske vanskeligheder. Det er altså vanskeligheder, som Københavns kommune selv er i stand til at løse.

Som bekendt er det væsentlige nye element i ordningerne, at man indbygger et socialt kriterium. I det udspil fra Københavns kommune, der danner det egentlige grundlag for, at vi overhovedet behandler lovforslagene i dag, nemlig publikationen »Bloktilskud og andre udligningsordninger« af 1977, har man også gjort dette klart fra Københavns kommunes side, og man har i sin afslutning, hvor man ligesom ridser mulighederne op, foretaget en sammenligning, hvor man har indbygget aldersfordelingskriteriet, med en anden kommune, nemlig Albertslund kom-

[Thorndahl]

mune. Jeg vil godt have lov til at citere dette afsnit fra side 23 i kommunens redegørelse:

»I figur 1 er aldersfordelingen i en typisk vækstkommune – Albertslund – sammenlignet med København, der i en årrække har været præget af afvandring. Det ses, at udviklingen i Albertslund i de kommende år vil være præget af de erhvervsaktive aldersklasser, som betaler skat, mens København især vil få et voksende antal ældre, som vil skabe behov for flere serviceydelser fra det offentlige.«

Altså, Albertslund har og vil få en vækst af indbyggere i den alder, hvor det giver noget i kommunens kasse, hvorimod Københavns kommune har problemer i den anden ende, idet man har en afvandring af de borgere, som betaler skat til de kommunale kasser og omvendt også belaster de sociale budgetter. Det vil på dette grundlag, da man nu har fulgt Københavns kommune så tæt, som man har, og netop indbygget det sociale kriterium, faktisk være en logisk konsekvens netop af denne sammenligning, som Københavns kommune selv anfører på det helt centrale område, nemlig aldersfordelingen inden for det sociale område, at man måtte forvente, at virkningen af disse ændringer, når man ser på Albertslund kommune og på Københavns kommune, vil være den stik modsatte. Det vil være sådan, at Københavns kommune vil få en reduktion i beskatningsniveau, de vil kunne få en lettelse, mens Albertslund modsat – og det er selvfølgelig, fordi de får flere i den erhvervsaktive alder – vil få en stigning. Det er klart, at det vil være konsekvensen.

Går man så ind i det materiale, som ministeren har været så elskværdig at forsyne udvalget med, kan man se, at det ikke forholder sig sådan. For Albertslund og Københavns kommuner får det samme virkning, og det er oven i købet sådan, at man stiller Albertslund kommune den største lettelse i udsigt. Det er sådan, at hvis man proportionerede Albertslunds forhold op til Københavns, ville det svare til, at Københavns kommune i stedet for de 265 mill. kr., der er i ordningen til Københavns kommune, ville have fået 278 mill. kr. Albertslund har fået både i pose og i sæk. Jeg synes, at det klart illustrerer inkonsekvensen og den manglende sammenhæng i de foreslåede ordninger, at netop det præcise eksempel, som Københavns kommune selv

benytter sig af, med forskellen mellem den del af befolkningen, der ligger til byrde, og den, der giver indtægter i kommunens kasser, viser, at den kommune, som i virkeligheden i forhold til Københavns kommune skulle have det ringest, får det bedst.

Fogh Rasmussen (V):

Efter venstres opfattelse er det en velafbalanceret helhed af lovforslag, indenrigsministeren her har præsenteret. Vi ved, at kommunal udligning og refusion efter objektive udgiftsbehov er en vanskelig opgave at løse, og der findes nok ikke en linealløsning, som kan klare alle problemerne.

Lovkomplekset indeholder fire hovedelementer. For det første ændres beregningen af bloktilskud. Dernæst sker der en skærpelse af udligningen i beskatningsgrundlag. For det tredje ændres beregningen af beskatningsgrundlag, og endelig foretages der ændringer i forskellige skattelove.

Det er venstres principielle opfattelse, at statens refusion af kommunale udgifter bør ske i form af bloktilskud i stedet for procentvise refusioner, dels fordi bloktilskud efter objektive kriterier gør statens tilskud uafhængige af kommunernes effektivitet og serviceniveau, dels fordi bloktilskuddene knytter dispositionsbeføjelsen tættere sammen med det økonomiske ansvar.

Efter regeringens forslag indføres nu nogle nye såkaldt sociale kriterier i beregningen af kommunernes udgiftsbehov. Denne ændring betyder ikke i sig selv, at der totalt set gives større refusion for sociale udgifter. Ændringen betyder udelukkende, at den refusion, som hele tiden er blevet ydet, nu fordeles bedre til de kommuner, som har de virkelige sociale udgiftsbehov.

For venstre er det væsentligt, at de nye kriterier er let konstaterbare, at de er objektive, det vil sige, at den enkelte kommune ikke kan påvirke sit eget tilskuds størrelse.

I betænkningen om kommunale udgiftsbehov blev det foreslået at ændre beregningen af bloktilskud sådan, at denne beregning ikke længere skulle foregå efter de såkaldt objektive kriterier, men derimod efter den såkaldte normaludgiftsmetode. Denne metode lider af mange både principielle og praktiske vanskeligheder, og den ville oven i købet medføre drastiske omvæltninger i mange

[Fogh Rasmussen]

kommuners økonomi. Venstre er derfor tilfreds med, at regeringen har valgt at bygge videre på det kendte system, men justerer det, hvor der er behov for det. Derfor kan vi også støtte den justering, der sker af de enkelte kriteriers vægte.

Derudover indeholder regeringens forslag en skærpelse af skattegrundlagsudligningen. Udligningen af skattegrundlag tager sigte på at flytte penge fra kommuner med høje skattepligtige indkomster til kommuner med lave skattepligtige indkomster. Efter venstres opfattelse er det en rigtig ting at udligne beskatningsgrundlaget. Hensigten med udligningen er alene at give kommunerne mere ensartede muligheder. Hvis ikke der blev foretaget en udligning af beskatningsgrundlaget, ville kommuner med lave gennemsnitsindkomster skulle opkræve relativt høje skatter for at finansiere det samme serviceniveau som i mere velstillede kommuner. Hidtil er der kun foretaget delvis udligning, nemlig med godt 43 pct. Der er stadig væk tale om en delvis udligning efter det nye forslag, men nu sættes udligningen op til 50 pct. Herved undgår vi også, at den nye indregning af sociale kriterier skal betales af de dårligst stillede kommuner.

Udligningen i hovedstadsområdet indtager jo en stilling for sig. Her udlignes ikke blot skattegrundlag, men også udgiftsbehov. Hvor der hidtil er sket lige stor udligning af skattegrundlag og udgiftsbehov, skærpes nu udligningen af skattegrundlaget. Det finder vi er i overensstemmelse med tanken om at basere udligningen på så objektive kriterier som vel muligt.

Jeg vil gerne i forbindelse med skærpelsen af skattegrundlagsudligningen understrege, at forslagene ikke er et skridt på vejen til kommunal enhedsskat. At spredningen i de kommunale beskatningsprocenter efter disse forslag bliver mindre, har intet som helst med enhedsskat at gøre. Forslagene drejer sig alene om at gøre grundlaget for udskrivningen af den kommunale beskatning mere ensartet, og det er lykkedes. Fastsættelsen af den kommunale udskrivningsprocent er naturligvis fortsat en afgørelse, som ligger i den enkelte kommune.

I det samlede kompleks af lovforslag indgår også nogle skattelove. Det er blevet hævdet, at ophævelsen af landliggerskatten medfører tab for sommerhuskommunerne, og det

er da også rigtigt, at sommerhuskommunerne mister en vis skatteindtægt. Til gengæld hjælpes de af den ændrede beregning af skattegrundlaget, hvor jo grundværdierne skal indgå med en mindre vægt.

Det er netop karakteristisk for sommerhuskommunerne, at de har oplevet en relativt stor stigning i grundværdierne fra 15. til 16. almindelige vurdering. Denne stigning ville have givet sig udslag fra næste år sådan, at de fleste sommerhuskommuner under alle omstændigheder ville have modtaget mindre tilskud eller være blevet pålagt større tilsvær fra næste år. Den stigning i beskatningsprocenterne i sommerhuskommunerne, som alt andet lige er følgen af disse forslag, er i langt de fleste tilfælde mindre end den stigning, som ville blive resultatet, hvis ikke der foretoges ændringer. Så skal man også huske på, at sommerhuskommunerne har andre og afledede fordele, f. eks. sommerhusgæsternes bidrag til en øget omsætning, en øget handel, i sommerhuskommunerne.

Ophævelsen af landliggerskatten vil indebære en administrativ forenkling, og det vil også et andet af skatteforslagene, forslaget om afskaffelse af tillægsgrundskylden.

Københavns og Frederiksberg kommuner får nu adgang til at opkræve amtskommunale dækningsafgifter af statslige ejendomme. Det betragter vi som en retfærdighedsgering.

Set under ét medfører forslagene en forhøjelse af tilskuddene på godt 70 mill. kr. i hovedstaden og en formindskelse på omkring 98 mill. kr. uden for hovedstadsområdet. Det har fået dagspressen og andre til at fremstille omlægningen som en flytning af penge fra Vestdanmark til hovedstaden. Det er nok et alt for forenklet billede at stille op.

Lovforslagene løser også mange andre fordelingsproblemer. Der er også jyske kommuner, som vil opnå større tilskud end i dag, og inden for hovedstaden er det jo ikke kun København, der opnår større tilskud, også f. eks. Ishøj med de særlige problemer, der gør sig gældende for den kommune, får løst nogle af sine problemer.

Jeg vil gerne understrege, at venstre betragter disse lovforslag som en helhed. Vi er naturligvis opmærksomme på, at der vil være kommuner, som udsættes for en ekstra belastning som følge af omlægningen. Derfor hilser vi også med tilfredshed, at der afsættes

[Fogh Rasmussen]

yderligere midler i den pulje, der skal fordeles til særlig vanskeligt stillede kommuner. En del af disse midler kan benyttes til at afbøde sådanne utilsigtede virkninger.

Med disse ord vil jeg på venstres vegne anbefale disse lovforslag til en positiv og grundig, men også hurtig udvalgsbehandling.

Grove (KF):

Da SV-regeringen blev dannet for ca. $\frac{3}{4}$ år siden, blev det fremhævet som en historisk begivenhed. Det var en arbejder-bonde-regering, der ville gøre alt for, at samarbejdet i folketinget skulle forbedres. Regeringen indbød ansvarlige partier til reelt samarbejde.

På den baggrund vil jeg gerne spørge indenrigsministeren: føler ministeren, at det er rimelige arbejdsvilkår, man byder folketinget, når man fremsætter disse 5 lovforslag på et så sent tidspunkt i folketingssamlingen? Der er jo reelt kun 5 arbejdsdage tilbage i folketingssamlingen. Er det på den måde, ministeren vil fremme samarbejdet med ansvarlige partier?

De to partier i regeringen har nu brugt 7 måneder – 7 måneder – til forhandlinger om forslagene uden for folketinget, og nu forlanger man så, at folketinget skal vedtage forslagene med få dages frist. Er det på den måde, ministeren vil formidle et samarbejde med folketingets kommunaludvalg? Er det rimelige vilkår at give kommunaludvalget? Regeringen lægger op til en total nedvurdering af folketingets arbejde. Det er skindemokrati fra regeringens side. Det viser tydeligt, at regeringens tale om samarbejde er en falsk varedeklaration. Jeg vil gerne gentage: regeringen bruger 7–8 måneder til interne forhandlinger, men forlanger, at vi skal gøre det på 4–5 dage. Det er simpelt hen uanstændigt over for partierne og over for folketingets kommunaludvalg.

Samme behandling, som man giver os i folketinget, giver man kommunerne og amtskommunerne. Det ene af regeringspartierne står daglig og råber om nærdemokrati, men når det skal til at vise sig i praksis, så er det noget andet, så lader man hånt om nærdemokrati og presser beslutninger ned over hovedet på kommunerne. Kommunerne er på nuværende tidspunkt meget langt henne i deres budgetlægning, og nu bliver de påtvun-

get et helt nyt grundlag og skal begynde forfra.

Den socialdemokratiske ordfører står her og siger, at det haster. Ja, det haster sandelig nu, det indrømmer vi, men det er så sandelig også regeringens skyld, at det ikke er blevet ordnet for længe siden.

Jeg vil gerne spørge ministeren på nuværende tidspunkt, om man inden for regeringen arbejder med planer om andre indgreb over for kommunerne. Venstres politiske ordfører truer jo med økonomiske indgreb over for kommunerne. Står ministeren bag disse udtalelser? Vi ved jo, at kommunerne forudser en stigning på en 2–3 pct. Skal kommunerne nu have skylden for den fejlslagne økonomiske politik, som regeringen har ført? Står regeringen nu oven i måske store forøgelser af skatterne til staten også med planer om andre indgreb over for kommunerne? Jeg mener, at det må de have at vide på nuværende tidspunkt. Man kan ikke hen på sommeren begynde at gribe ind i den budgetlægning, kommunerne er i gang med.

Generelt om disse udligningslovforslag vil jeg fremhæve, at de jo er skræddersyet af socialdemokratiet. Hensigten er ganske tydeligt, at borgerligt ledede kommuner, der på det økonomiske område har sat tæring efter næring, nu skal til at betale penge til socialdemokratisk ledede kommuner, der har brugt flere penge, end de har råd til. Det er egentlig ganske typisk for den socialdemokratiske regerings fejlslagne økonomiske politik, at den smitter meget stærkt af i de socialdemokratiske ledede kommuner.

Man kan også frygte, at hensigten med disse love er, at man nu vil indføre den kommunale enhedsskat, og det vil være totalt ødelæggende for det kommunale selvstyre.

Vi erkender fra konservativ side, at Københavns kommune har særlige økonomiske problemer. Det har vi været med til at pege på før, og det vil vi også gerne sige i dag. Men det tyder også på, at man har problemer med ledelsens økonomiske sans. F. eks. påtænker overborgmesteren i den nuværende situation at bygge en svømmehal til en 300–400 mill. kr. Det er vist ikke lige på dette tidspunkt, med den økonomiske situation, man har i Københavns kommune, at man skal fremdrage sådanne ting. Det er heller ikke særlig betryggende for folketinget, at

[Grove]

man skal give 265 mill. kr. hvert eneste år til en kommune med en sådan ledelse.

Samtidig siger ministeren indirekte, at det kun er begyndelsen, for nu skal vi nedsætte et nyt udvalg, som skal komme med nye forslag til yderligere udligninger, og dermed nærmer vi os jo den totale enhedsskat.

Man fremhæver også, at det nye i disse lovforslag er det indbyggede sociale kriterium. For mig at se er lovforslagene vel betydelig mere skræddersyet til at give socialhjælp til Københavns kommune. Er det egentlig rimeligt, at Bornholm, Storstrømsamtet m. v., der har betydelige økonomiske vanskeligheder, nu skal til at udføre en social ambulancetjeneste for Københavns kommune? Det er jo også det, der i realiteten skal ske efter disse forslag.

Vi vil gerne, som jeg før sagde, erkende, at der kan være vanskeligheder i Københavns kommune, men det er der så sandelig også andre kommuner der har, og vi mener ikke, at de generelle udligningslove skal indrettes efter at hjælpe specielle kommuner med særlige vanskeligheder. Netop til det brug har vi jo en særlig tilskudspulje, og den kunne man glimrende bruge i specielle tilfælde, også til Københavns kommune. Af den grund haster det i hvert fald ikke så stærkt med at få disse lovforslag presset igennem folketinget, at vi ikke kan få tid til en fornuftig behandling af dem. Det berettiger heller ikke regeringen til at bruge det som pressionsmiddel på nuværende tidspunkt.

Med hensyn til de to andre lovforslag inden for dette område føler vi også, at man med hensyn til indkomstskatteloven har et kolossalt administrativt besvær, og derfor vil vi se positivt på dette lovforslag under arbejdet i folketingsudvalget. Med hensyn til forslaget vedrørende beskatning af faste ejendomme vil vi også være positive under folketingsudvalgets arbejde. Men med hensyn til udligningslovforslagene vil vi med det grundlag, de er lagt frem på, og med den tid, der er til rådighed, og med det indhold, der er i dem, ikke være positive.

Bollmann (CD):

For kun et par dage siden blev folketinget præsenteret for disse fem lovforslag fra indenrigsministeren om en række forskellige emner. Forslagene ledsages af en rapport

over kommunale udgiftsbehov på i alt 876 sider samt flere andre omfattende bilag og tabeller. Alene omfanget af det fremlagte materiale gør det vanskeligt, ja, næsten umuligt at danne sig et overblik over, hvilke konsekvenser forslagene vil få, for slet ikke at tale om, hvilke beløb man nu vil flytte rundt på. Hvis man skal tro bemærkningerne til lovforslag nr. L 220 om ændring af lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner, må det dreje sig om et beløb på mere end 2 mia kr. Det er altså det, man byder folketinget at tage stilling til på så utrolig for ikke at sige uforskammet kort tid. Hvis beløbet ikke er rigtigt, vil jeg gerne bede ministeren korrigere mig.

Intentionerne med forslagene er ifølge ministeren at skabe større økonomisk lighed mellem kommuner og amtskommuner, og det lyder naturligvis meget pænt, men ministeren siger jo også, at det samlede kommunale finansieringssystem skal tages op til nærmere undersøgelse med henblik på omlægninger. Ja men hvis det alligevel skal ændres, hvorfor skal man så jasse det her igennem på en eller to uger? Hvad er det, der haster, ud over at Københavns kommune naturligvis er interesseret i at få løst nogle måske meget forståelige påtrængende problemer? Havde det ikke været mere rigtigt at give tinget lejlighed til at få rimelig tid til virkelig at gennemarbejde problemerne?

Er sagen den, at når nu regeringspartierne endelig er blevet enige om en pakkeløsning, så har man i sin glæde herover fuldstændig glemt, at andre partier også kunne have interesse i at deltage i arbejdet på lige fod? Proceduren, som den nu er bebudet, gør dette umuligt. Er det sådan, som et af de større dagblade i går skrev, at de konservative kommuner nu blot skal til at betale mere til de socialdemokratiske kommuner? Eller er sagen den, at disse forslag er prisen for venstre for at få gennemført de to ganske vist fornuftige, men i denne sammenhæng ikke særlig betydningsfulde skatteforslag, som vi havde til behandling i går?

CD vil ikke afvise, at der kan være mange fornuftige ting i forslagene, men vi vil absolut heller ikke på forhånd sige ja til det hele. Derimod vil vi gerne endnu en gang anke over den manglende mulighed for at behandle stoffet på en rimelig måde.

[Bollmann]

I lovforslagene nr. L 220–222, der hænger sammen, og hvor tyngden ligger, har man ændret udgiftsbehovstallenes sammensætning, og umiddelbart ser det meget rimeligt ud, at der i beregningerne indgår både antal børn af enlige mødre og samlet antal enlige over 65 år. Vi finder principielt, at det er rigtigt med mere socialt betonedede kriterier, men man må ikke glemme, at mange af disse kriterier er selvforstærkende. Man kunne jo også spørge, om ikke der mangler nogle kriterier, f. eks. spørgsmålet om administrationen af bistandsloven, der giver en række problemer i de forskellige kommuner.

Også beregningen af beskatningsgrundlaget i § 2, nr. 1, foreslås ændret, og det er ikke noget, der kan give os større hovedpine, men det nye er jo, at København og Frederiksberg også bliver omfattet af reglerne, og virkningerne heraf kan nok give anledning til dybe overvejelser. Nødvendigt er det, at der sker noget for Københavns kommunes vedkommende, det skal jeg gerne erkende.

Lovforslag nr. L 222 vil jo udelukkende medføre ændringer inden for hovedstadsområdet, og det drejer sig om vækstkommunerne. Jeg føler, at det er vanskeligt umiddelbart at se, hvorvidt de nye, meget tekniske beregningsmetoder skulle give en meget større retfærdighed.

Så er der spørgsmålet om landliggerskatten. Her har vi ikke umiddelbart så mange bemærkninger. Vi finder, at det er naturligt, at kommuner i de områder, der bliver hårdest ramt, er utilfredse, men alt i alt er jeg enig med ministeren, når han siger, at sommerhuskommunerne nok er dem, der har den største fordel i dag.

Om lovforslag nr. L 224 skal jeg kun sige, at CD naturligvis er en del skeptisk over for at opkræve nye former for grundskyld eller gamle former i nye områder, men i det aktuelle tilfælde vil vi dog gerne se nærmere på virkningerne, for nogen rimelighed er der nu nok i det.

Alt i alt skal jeg i dag nøjes med at konkludere, at der er fornuftige ting i forslagene, men der er så sandelig også en del ting, der virker i modsat retning. CD må derfor vente med at tage endelig stilling efter det formentlig meget omfattende udvalgsarbejde, der nu ligger foran os, og som vi selvfølgelig vil deltage i med interesse, men hvis der ikke bliver den fornødne tid til dette udvalgsarbejde, så

kan man ikke forlange, at vi skal tage et medansvar.

Alfred Andersen (SF):

Som det allerede er sagt fra nogle ordføreres side, så er de arbejdsbetingelser, man byder os i forbindelse med denne lovgivning, helt urimelige, og de vil betyde, at vi ikke får mulighed for at kulegrave dette store kompleks. Når vi læser i de to store betænkninger, vi har fået, så tyder alt på, at der netop var behov for en kulegravning på dette område.

Siden vi gennemførte overgangen fra refusion til bloktilskud, har man konstant diskuteret retfærdigheden i disse objektive kriterier, som har været lagt til grund, og her er det særlig Københavns kommune, som føler sig uretfærdigt behandlet. Det er vel også derfor, vi har fået et forslag af denne art. Det ligner noget det, som man foreslår fra Københavns kommune, hvor man siger, at med den struktur, storbyen har fået, bør man nok stile efter at beregne bloktilskuddene mere efter sociale kriterier. Derfor kan vi godt sige, at dette forslag har været ventet, men som sagt har det nok ikke været ventet, at det skulle være et forslag, som skulle hastes igennem på denne måde.

Når vi skal tage stilling til en ændring af de objektive kriterier, så kunne man måske have ventet, at der ved samme lejlighed også blev taget stilling til et andet stort problem, nemlig om de nye opgaver, som kommuner og amter har fået i den senere tid, nu også er blevet modsvaret af en forøgelse af puljen. Det har også været diskuteret meget, men der er ikke i dette forslag så meget som en tanke om, at man skal drøfte disse problemer.

Selv om vi er enige i, at der er behov for en ændring til sociale kriterier, så er vi ikke enige i, at man skal fremkomme med et forslag, som skal være neutralt i statskroner. Vi mener som sagt, at det burde undersøges, om vi nu også fastholder det, som i sin tid var hensigten, nemlig det, man kaldte totalbalan-princippet.

I de senere år har vi oplevet, hvordan regeringens, når den skulle finde nogle besparelser, har gået kommunernes og amternes budgetter igennem. Et år gjorde vi det, at vi ændrede bruttofaktorkomsten i vores beregninger, og det betød dengang for kommu-

[Alfred Andersen]

nerne, at de fik ca. 400 mill. kr. mindre fra staten. Vi har også vedtaget en bestemmelse om, at af amternes grundskyldpromille, som er på 15, skal de 3½ promille gå til staten. Det har, efter hvad Viborg kommune har regnet ud, kostet Viborg kommune 11 mill. kr.

Det er givet, at alle disse ting må tages med, når man diskuterer de objektive kriterier. Når man læser aviserne, oplever man den protest, som nu kommer rundt omkring i landet, fordi man føler, at dette bare er en omfordeling, og at man ikke har taget stilling til de virkelige problemer.

Der er som sagt lagt en hel masse opgaver ud til kommunerne, og man kunne diskutere, om de skal lægges ud efter statiske principper eller efter dynamiske principper.

Hvis man tager en enkelt ting, som vi kan se i lovforslaget, så opererer man med, at pengene til åndssvageforsorgen, som har kostet staten, jeg husker ikke lige tallet, men det er omkring 1,7 mia kr., nu skal overføres som bloktilskud til kommunerne. Der kunne man fristes til at sige, at i stedet for at beregne, hvad det har kostet indtil nu at have åndssvageforsorgen inden for statsregie, når det nu skal overføres til amtsregie, så burde man måske, når man gav bloktilskud, finde ud af, hvad det ville have kostet staten, hvis man inden for åndssvageforsorgen skulle have ekspanderet, hvis det var i statsregie, og ud fra dette skulle man have lavet en bloktilskudspulje. Netop det, man forventer, når man lægger det ud til amterne og kommunerne, er et højere niveau; man forventer en integrationspolitik, som vil koste flere penge, men tilsyneladende har man ikke i disse kriterier taget dette med i sine beregninger.

Endelig kunne vi diskutere – det har jeg også set har været fremme i betænkningen – om denne form for kriterier, som her er foreslået, sociale kriterier, nu også er objektive. Der er, så vidt jeg kan se i den betænkning, vi har fået, lidt tvivl om, hvorvidt normaludgifterne, hvis man virkelig skulle give efter objektive kriterier, så ikke var den mest retfærdige form for objektive kriterier at tildele efter.

Som sagt er vi under de nuværende forhold naturligvis positivt indstillet over for det forslag, der foreligger, trods alle dets mangler. Vi vil dog gerne børe lidt i en ting i udvalget. Disse objektive kriterier kan man

jo se har betydning for kommunernes skatteprocenter, når de skal til at lægge deres budgetter, og det er så spørgsmålet, om man kan finde nogle udligningsordninger, så man ad den vej ligesom kan give kommunerne et tilskud. Ét er jo, at de sociale kriterier naturligvis vil give sig udslag i, at nogle kommuner må aflevere til andre kommuner. Det er vi enige i. Men det, som er problemet, er, at der stadig væk er nogle kommuner, som har et beskatningsgrundlag, som er så dårligt, at de ikke kan tåle denne flytning af pengene. Derfor mener jeg som sagt, at man ved at give et større tilskud over beskatningsgrundlagene måske kan udligne noget af den skævhed, som er kommet i disse objektive kriterier.

Som sagt er der en masse tekniske problemer, som skal løses i udvalget i den tid, vi nu har til det. Der er én ting, som undrer mig noget, og som jeg ikke kan forstå, det må jeg indrømme. Man fortæller os, at når man nedsætter beskatningsgrundlaget for jorden fra 20 til 10 pct., er det, fordi beskatningsgrundlaget er blevet mindre. Det er en meget snedig forklaring at give. Efter min mening må det være sådan, at når vi oplever i disse mange år, at grundværdierne stiger og stiger, så må der da netop være mulighed for et større beskatningsgrundlag. Her opererer man altså med det modsatte, idet man siger, at der ikke er så stort et beskatningsgrundlag nu, og det synes jeg ikke rigtig passer. Måske kan ministeren give en forklaring på, hvorfor man nedsætter det fra 20 til 10 pct., men ellers må vi i udvalget spørge: hvad betyder det? Og hvad betyder det i kroner og øre for kommunerne?

Som sagt er vi positivt indstillet, for naturligvis skal der gøres et arbejde for at hjælpe på problemerne for storbyen København, men vi må i udvalget se, hvad vi kan få ændret på udligningsordningerne.

Freddy Madsen (DKP):

Fra første færd har kommunisterne været modstandere af indførelsen af bloktilskud som afløsning for de sociale refusioner til kommunerne. Fra starten påviste vi som vistnok det eneste parti, at der hermed blev givet regeringen og folketingsflertallet et finanspolitisk instrument i hænde, der i lighed med f. eks. momsens kunne anvendes til at vælte statens økonomiske vanskeligheder over på de

[Freddy Madsen]

svagest stillede grupper i samfundet. Det var en af de skruer, som skiftende finansministre kunne dreje med henblik på at gavne den statsfinansielle situation. At det så ikke er lykkedes, fortæller blot noget om den dybtgående krise, som landet befinder sig i.

Det gik nøjagtig, som vi forudsagde. Skruen blev brugt. Statslige byrder blev – det må siges: ofte med snilde – lempet over på kommunerne. I stedet for den trods alt progressive statslige indkomstbeskatning kom jævne mennesker til at bære det tunge læs over den proportionale kommunale beskatning. Det burde måske også give anledning til eftertanke hos vore venner i SF, der i sin tid med brask og bram gik ind for bloktilskuddenes indførelse.

Se, nu er det jo klart, at de ansvarlige, og det er først og fremmest i socialdemokratiet, har gjort, hvad de kunne for at dække over de kendsgerninger, der viser, at vi har ret i vores opfattelse. Det fik vi et eksempel på så sent som ved behandlingen af finanslovsforslaget i december. Ved den lejlighed dokumenterede jeg med en række talmæssige oplysninger, hvordan staten i de sidste år har væltet byrder over på kommunerne. Det fik finansministeren, der normalt er overordentlig saglig, og som ved, hvad han taler om, til at gå noget fra koncepterne. Uden dokumentation bestred han mine synspunkter. Det tjener ham til ære, at han åbenbart selv var klar over svagheden i sin argumentation. Det fremgår af følgende citat fra hans tale – Folketingstidende 1978–79, 13. december 1978, sp. 4206:

»Jeg må også sige, at hr. Freddy Madsens beskrivelser i øvrigt af statens overvæltning af byrderne på kommunerne – jeg tror, udtrykket mishandling af kommunerne blev brugt – var en særdeles entydig beskrivelse og blev, så vidt jeg kunne fange det i farten, heller ikke på overbevisende måde illustreret af hr. Freddy Madsens talmateriale. Men det er vel også nærmest et emne, der hører hjemme i debatten i morgen og i overmorgen. Der håber jeg, at jeg kan komme tilbage og sige lidt om udviklingen i de kommunale budgetter, og så tror jeg også, at det vil være muligt at bibringe hr. Freddy Madsen et lidt andet indtryk end det, han går rundt med.«

Svaret kom ikke de følgende dage. Nu er begreberne »i morgen« eller »i overmorgen«

jo noget flydende, men nu næsten et halvt år efter står mine udsagn stadig ubestridt.

Jeg har senere fremført det samme standpunkt over for indenrigsministeren. Han har svaret i lige så luftige vendinger, og det forstår jeg da så godt. Påstanden om, at staten vælter byrder over på kommunerne, lader sig ikke gendrive, hverken i morgen eller i overmorgen eller for den sags skyld til næste jul. Hvorfor skal jeg gerne påvise.

For mig kommer det såmænd ikke overraskende, at ministre fra den såkaldt brede og stabile regering lidt nedladende negligerer synspunkter fra et lille, om end betydningsfuldt oppositionsparti. Værre er det, når Kommunernes Landsforening, der med rette betragtes som regeringens forlængede arm, og som er totalt domineret af regeringspartierne repræsentanter, på væsentlige områder bekræfter vore synspunkter. Det fremgår af et notat, som Kommunernes Landsforening den 7. december 1978 fremsendte til socialministeriet. Heri hedder det:

»Den økonomiske klemme, som kommunerne er kommet i, kan henføres til to hovedårsager. For det første regeringens direkte og indirekte inddragelse af kommunerne i den økonomiske politik, der har givet store økonomiske byrder for kommunerne. For det andet de generelle virkninger af den økonomiske krise, der har betydet stagnerende udskrivningsgrundlag og øgede sociale udgifter for kommunerne. Dertil kommer naturligvis den fortsatte udvikling i serviceniveauet. Augustforliget i 1977 betyder således en årlig belastning af de kommunale budgetter i 1978, 1979 og 1980 på ca. 1,2 mia kr. Dertil kommer 1979-loven om langtidsledige og SV-forliget, der yderligere har belastet kommunernes økonomi med 800–900 mill. kr.

Sammenlagt kan, hvad der svarer til knap 1,6 pct. på udskrivningsprocenten, henføres til kommunernes bidrag til regeringens økonomiske politik.«

Så vidt Kommunernes Landsforening. Hertil har jeg føjet de overførsler, der faktisk foregår til staten fra kommunerne gennem momsbetalingen og igennem sparede arbejdsløshedsunderstøttelser.

På den baggrund skal der sandelig mod til hos regeringen, hvis man nok en gang vil stå frem og påstå, at der ikke sker en overvæltning af byrderne på kommunerne. Som tidligere påvist er det især de store kommuner,

[Freddy Madsen]

det går ud over. Det er så groft og er blevet så groft, at regeringen ved sin tiltrædelse i august måtte love at gøre noget ved sagen. Vi har ventet i uger og i måneder, uden at der skete noget. For 14 dage siden spurgte jeg indenrigsministeren, om han havde tænkt sig at indfri løfterne, og nu er det altså kommet. Jeg ved ikke, om det er mit initiativ, der har hjulpet, men så er der da altid noget ved det. Nu, 14 dage før tinget efter planen skal holde ferie, får vi altså endelig på grundlag af det, man vedtog i august, smidt et så omfattende lovkompleks i hovedet. En sådan arbejdsgang er naturligvis helt utilfredsstillende.

Det ville trods alt være til at bære, hvis det så virkelig hjalp landets betrængte kommuner, men det gør det jo ikke. Det skal erkendes, at forslaget yder lidt under halv retfærdighed over for Københavns kommune, og det er da altid noget, men det ændrer ikke på byrdefordelingen mellem stat og kommuner. Som påvist af Kommunernes Landsforening betyder alene det sidste års statsindgreb en stigning på 1,6 pct., men i henhold til det foreliggende forslag og det materiale, vi har fået tilstillet, vil de kommuner, der får mest, højst få 1,5 pct., og det skal så til gengæld betales af de øvrige kommuner.

Vi ser helst – og vi har selv stillet forslag om det – at man skulle gå tilbage til den gamle refusionsordning på det sociale område. Det har jo været hævdet, at det førte til misbrug i kommunerne, men det svarer nu ikke helt til de praktiske erfaringer, vi har fra dengang. Regeringens partifæller rundt omkring har nidkært vogtet på statens penge, så man nogle gange skulle tro, at det var deres egne. I hine tider var det næsten umuligt at presse de bevilgede rådighedsbeløb ud af de sociale forvaltninger rundt omkring i kommunerne.

Der er åbenbart en dyb, indgroet mistillid hos ministeren til kommunale myndigheder – forstå det, hvem der kan! Anderledes kan man i hvert fald ikke forstå bemærkningerne til lovforslag nr. L 220, hvor der står at læse:

»Det må anses for lidet sandsynligt, at kommuner og amtskommuner ved påvirkning af antallet af enlige ældre og børn af enlige forsørgere vil søge at påvirke deres andel af tilskuddene.«

Jeg ved ikke, hvad ministeren har tænkt sig med de bemærkninger. Har han en fore-

stilling om, at borgmestre og byrådsmedlemmer, amtsborgmestre og amtsrådsmedlemmer vil løbe rundt i kommunerne og opfordre de enlige kvinder til at blive gravide? Forestiller han sig, at man generelt skal opfordre de ældre ude i kommunerne til at lade sig skille for på den måde at få et større beløb fra staten? Jeg må sige, at jeg er forbløffet. Det er en besynderlig form for mistro, der her lægges for dagen, til kommunerne.

Vi er som sagt ikke tilhængere af bloktilskuddene, men så længe de eksisterer, vil vi støtte enhver forbedring af dem. Vi noterer, at sociale kriterier får større vægt, og det synes vi er rimeligt, selv om det kunne gøres bedre. Men også her ser man bort fra så væsentlige ting som det, arbejdsgruppen har påpeget vedrørende spørgsmålet om boligerne, og det, et flertal i arbejdsgruppen har påpeget vedrørende spørgsmålet om de faktiske lønomkostninger.

Dertil kommer, hvad hr. Alfred Andersen allerede har omtalt, nemlig den mærkværdighed, at når grundværdierne stiger, så skal beskatningsgrundlaget sættes ned. Det er efter min mening i fuldstændig modstrid med det, man ellers har sagt fra regeringens side, nemlig at man ville tilstræbe en øget beskatning af grundværdierne. Det er direkte den modsatte vej, man går. Jeg undrer mig såmænd ikke over, at det sker, for det står efter min mening lysende klart, at det er den betaling, som socialdemokratiet har måttet give venstre, også i denne situation. Det er altid venstre, der skal have betalingen i sådanne situationer for overhovedet at gå med til, at kommunerne kan få lov til at give hinanden almisser på andre områder.

Jeg skal sige til slut, at vi ser med den største skepsis på det samlede lovkompleks, men af hensyn til kommunerne vil vi påtage os den betydelige byrde, de kommende dages udvalgsarbejde vil kræve, for at få en grundig gennemgang af det, og på det grundlag vil vi så tage vores endelige stilling.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal først sige nogle ord om tidspunktet for fremsættelsen af disse vigtige lovforslag, som indenrigsministeren præsenterer tinget for. Allerede i går både her i salen og i Berlingske Tidende havde jeg lejlighed til at påtale tidspunktet. Ingen kan vel for alvor

[Bernhard Baunsgaard]

bilde nogen i dette land ind, at folketinget har nogen som helst mulighed for at skabe sig et overblik over, hvad det er, der foreslås her. Det sker på et tidspunkt, hvor man samtidig fra regeringens side er overordentlig tilbageholdende med at give embedsmændene, der har arbejdet med disse og andre lovforslag, lov til at påpege betænkeligheder fra deres side, som de er stødt på under arbejdet. Dette kan kun, som jeg udtalte i går, tyde på en foragt for det arbejde, der lægges i folketinget – en foragt, som jeg undrer mig over at et parti, der prøver på at bilde befolkningen ind, at det mener noget som helst med demokrati og oven i købet taler om nærdemokrati, virkelig vil tillade sig at udvise. Jeg synes, det er rystende. Jeg tror ikke, man skal lægge noget i, at det er to venstreministre, der er synderne i denne forbindelse, for det er jo hele regeringen, der må bære ansvaret.

Hvis det så var en engangsforeteelse. Sidste år fremsatte indenrigsministeren lovforslag, der på samme måde viste udpræget despekt for demokratiet, ved så sent som i oktober måned at foreslå indgreb i kommunernes budgetplanlægning. Jeg tror, det ville være overordentlig gavnligt, hvis man ønsker at fortsætte demokratiet og blot bevare en rest af respekt omkring det, om man fra regeringens side ville opprioritere sin egen holdning til folketinget.

Jeg har nævnt, at man også sidste år greb ind på en utilbørlig måde i kommunernes arbejde. Dengang skete det i oktober måned. Denne gang sker det i maj-juni måned. Det er jo ikke, fordi man ikke vidste, at her lå et problem. Allerede i folketingsåret 1975-76 blev den daværende indenrigsminister fra radikal side opfordret meget stærkt til at se på de kriterier, der lå til grund for bloktilskuddene. Den daværende indenrigsminister forstod tilsyneladende ikke, hvad det var, der blev talt om, i hvert fald ikke, hvis man skulle tage hans ord for pålydende. I 1977 kom Københavns kommune med sin betænkning og meget grundige gennemgang af, hvor dårligt de kriterier, vi brugte for bloktilskuddene, virkede. Derefter følger i 1978 og her senest i 1979 udvalgets betænkninger. Det er altså et problem, som vi har kendt ganske overordentlig meget til. I god tid kunne man have grebet ind. Den valgte fremgangsmåde er – for at gentage det endnu en gang – uan-

stændig over for folketinget og urimelig over for kommunerne.

Må jeg om de enkelte lovforslag sige, at voldsomt virker vel indgrebet mod landliggerkommunerne. Man vil afskaffe disse kommuners ret til at forlange en del af indkomstskatten overført til sig i forhold til den del af et år, skatteyderen opholder sig i sin landliggerkommune. Det er et voldsomt indgreb, og der har været protester allerede fra disse landliggerkommuner. Man kan påpege, at netop den del af de samlede forslag rammer et område, som man i øvrigt giver statstilskud. Så vidt jeg kan skønne, vil kommunerne på Lolland-Falster blive ramt hårdt netop af denne omlægning; det er et område, som vi ellers regner til et egnsudviklingsområde. Det kan da vist ikke rent umiddelbart ses som noget rimeligt.

Derefter foreslår man forøgede tilskud via offentlige ejendomme til København gennem en forøgelse af dækningsafgiften; det giver 18,2 mill. kr. Jeg gør opmærksom på, at vi tidligere i salen i dette folketingsår har drøftet, om det var rimeligt at blive ved med at opkræve grundskat eller dækningsafgift af fredede ejendomme, idet staten på den måde over sit kulturbudget skal skaffe ekstra penge til at betale til kommunerne. Jeg synes, det havde været rimeligt, om man havde taget det med ind i overvejelserne. Dette spørgsmål blev rejst for ca. et halvt år siden her i salen. Der har da været tid til at overveje det, men man har tilsyneladende ikke interesseret sig for det fra indenrigsministeriets side, i hvert fald ikke på en måde, så det har givet sig udslag på nogen vis i forslaget.

Af de to væsentligste forslag vil jeg først nævne lovforslaget om den kommunale udlicning. Det er allerede nævnt heroppefra, at det, man gør her, er, at man siger: da grundværdierne vil slå hårdt igennem, hvis man fortsat indregner dem med 20 pct., vil man nedsætte procenten til 10. Man henviser til, at det vil hjælpe landliggerkommunerne. Det vil det utvivlsomt. Jeg er ikke overbevist om, at dette er den væsentligste virkning af dette forslag. Når man nedsætter grundværdiens vægt fra 20 pct. til 10 pct. i beskatningsgrundlaget, hvordan ligger det da med flytning fra København til landet?

Jeg ville meget gerne have dette oplyst. Det må man da i hvert fald kunne oplyse gennem udvalgsarbejde. At man ikke kom-

[Bernhard Baunsgaard]

mer med belysning af det ved lovforslagets fremsættelse, kunne tyde på, at man ikke vil give folketinget en mulighed for at beregne det på forhånd. Nu skal vi vel have udvalgsarbejde en uges tid, og så skal vi i huj og hast – utilbørlig hast – gennemføre forslaget, så der ikke bliver tid til at drøfte de enkelte problemer ordentligt igennem. Jeg føler mig ikke overbevist om, at denne nedvurdering af grundværdierne bare er sket af hensyn til landliggerkommuner; jeg føler, at der vist sker meget mere med det. At man ikke fra de enkelte partiers side har kunnet sætte sig ind i det, det er vel oplagt.

Må jeg derefter vende mig til forslaget om ændring af lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner. Man taler pænt om de socialt betingede udgiftsbehov. Derefter slår man sig selv for munden og siger: men der er jo også andre hensyn, som skal tages, og derfor kan man ikke uden videre gå ind for det. Jeg tror, at det ville have været gavnligt, om man havde fremsat dette forslag i begyndelsen af en samling, så folketinget havde haft blot nogen chance for at sætte sig ind i det. Jeg kan naturligvis være tilfreds med, at man ikke har brugt netop den del af udgiftsbehovet, som vedrører lønudgifterne, eftersom disse jo ikke er objektive. Vi ved, at adskillige kommuner – ikke mindst Københavns kommune – opererer med særlige kommunale løntilskud i form af opnormering af stillinger, sammenlignet med det øvrige land.

Måtte jeg derefter, da min tid nu er ved at være opbrugt, sige, at man har forsøgt her fra indenrigsministerens side at give noget på de mest nødvendige områder og til de mest trængende kommuner. De mest påtrængende skavanker er der rettet på, men man har ikke fornemmelsen af, at dette forslag er et resultat af en virkelig saglig afvejning, snarere af, at det er det, der politisk har været muligt mellem de to regeringspartier. Det mest fortrøstende for mig er, at man lover fra indenrigsministerens side, at man vil fortsætte arbejdet med at finde frem til noget. Jeg har stærkt på fornemmelsen, at der i sådan en politisk afgørelse meget vel kan være truffet aftaler, der viser sig ødelæggende i det lange løb. Den socialdemokratiske ordførers udtalelse om grundig udvalgsbehandling kan jo kun høre hjemme i fantasiens verden, ligesom venstres ordførers påstand om, at vi ik-

ke nærmer os en enhedsskat, naturligvis hører hjemme i samme drømmeverden.

Honoré (KrF):

Det er vanskeligt at forbinde realiteter med regeringens målsætning om et samarbejde med folketinget, når regeringen fremlægger et så omfattende kompleks til færdigbehandling i løbet af en uges tid. Det er, som adskillige ordførere har været inde på, dybt utilfredsstillende arbejdsvilkår at byde os, hvortil kommer, at det naturligvis vanskeliggør kommunernes egen planlægning, at folketinget således tvinges til at mishandle kommunernes planlægningsbestrebelse.

Et af de betydeligste forslag om ændring vedrører de sociale kriterier, og her er der tale om bl. a. børn af enlige forsørgere og enlige ældre. Vi er alle klar over, at der her foreligger et alvorligt problem menneskeligt og økonomisk, et problem, som der naturligvis må gøres noget ved, men det må også ses i et videre perspektiv. Denne regering har – så vidt jeg kan se – ikke vist vilje til en konstruktiv familiepolitik, der kunne styrke ægteskab og familie og derved forebygge opståelsen af nogle af disse problemer. Tværtimod straffer man ægteskab, straffer man familien skattemæssigt og tilskudsmæssigt. Hr. Bollmann havde en interessant bemærkning vedrørende dette spørgsmål, idet han spurgte, om reglen ikke kunne have en selvforstærkende virkning. For mig at se ser det ud til, at en virkning af dette forslag er, at de kommuner, der har overvejende traditionelle familieforhold, baseret på kernefamilien, kommer til at betale mere til de kommuner og amtskommuner, hvor befolkningen, bl. a. tilskyndet af lovgivningen, eksperimenterer, som man siger, med forskellige samlivsformer. Derfor vil jeg gerne spørge indenrigsministeren: er dette lovkompleks med disse sociale kriterier efter ministerens opfattelse familiepolitisk neutralt, eller vil det opmuntre til en fortsat svækkelse af ægteskabet og kernefamilien? Vi frygter i kristeligt folkeparti, at forslaget kan forstærke den ægteskabs- og familienedbrydende tendens, som findes i samfundet, og som opmuntres af visse dele af lovgivningen.

Hvad angår hovedstadsområdet er vi naturligvis også opmærksomme på Københavns problemer og ville i og for sig også gerne

[Honoré]

hjælpe København med disse problemer. På den anden side er der det, at tidligere ordførere rejste det spørgsmål, hvordan Københavns kommune administrerer sine opgaver. Det store personaleforbrug, der finder sted inden for Københavns kommune, må indebære besparelsesmuligheder for Københavns kommune.

Udligningen i hovedstadsområdet er selvfølgelig en hjørnesteen i dette lovkompleks, men der findes i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 222 på side 4 nogle målsætningsbetragtninger, som kristeligt folkeparti finder meget uhyggelige. Jeg citerer:

»Begrundelsen for denne ændring er først og fremmest ønsket om i videre omfang at stille kommunerne og amtskommunerne inden for hovedstadsområdet, som om de i økonomisk henseende udgør én storkommune og én storamtskommune.«

Vi ser i dette en udvikling henimod en hovedstadsregionssuperstorkommune eller -superstoramt, en forvaltningsmæssig mastodont, man vil lave, der mere eller mindre vil kvæle de enkelte kommuners og amtskommuners økonomiske selvstyre. Vi synes, det er en meget uhyggelig tendens, og vi er uforstående over for, at partiet venstre, der med urette har påstået om sig selv, at det er de mindre enheders forsvarer, kan opstille en sådan målsætning om en kvasitilintetgørelse af de mindre enheders selvstændige økonomiske ansvar.

Vi kan på nuværende tidspunkt ikke overskue de økonomiske konsekvenser, der følger af ophævelsen af landliggerkatten for de kommuner, der har store sommerhusområder. Hvad det vil betyde sammenholdt med andre dele af lovkomplekset, må en udvalgsbehandling vise, men det er jo, så vidt jeg ved, millionbeløb, det drejer sig om, som en hel del kommuner har i indtægt af landliggerne. Det gælder Græsted-Gilleleje kommune, Helsingørskommune og mange andre kommuner. Dertil kommer, at landliggerne i kraft af denne landliggerkat har tilkæmpet sig nogle forhandlingsrettigheder over for landliggerkommunerne, som man må befrygte de vil miste, hvis denne landliggerkat ophæves. Vi er derfor i høj grad kritiske over for denne del af forslaget.

Ministeren siger i indledningen til sin fremsættelse, at disse forslag skal ses under ét, at der er tale om et samlet kompleks, og

det blev også understreget af venstres ordfører. Selv om der kan være enkeltheder i forslagene, som vi måske kunne se på med en vis sympati, er hele tendensen i dette lovkompleks af en sådan art, at jeg har meget vanskeligt ved at forestille mig, at vi vil kunne medvirke til gennemførelsen deraf.

Flygaard (DR):

Til indledning vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om de forhold, der bydes folketingets partier, specielt oppositionspartierne, i forbindelse med fremsættelsen af de fem kommunale forslag. Det er muligt, at regeringen har haft nok at lave i 7-8 måneder, men så må der også være en vis forståelse for, at folketinget har behov for en væsentlig længere tid til at behandle de foreliggende lovforslag, hvis man ønsker, at andre partier end regeringspartierne skal medvirke ved en seriøs behandling i udvalgene, således at der bliver rimelig tid til at modtage deputationer, således at der bliver rimelig tid til at stille spørgsmål, og således at embedsmændene får en rimelig tid til at svare, så vi ikke i høj grad kommer til at opleve den situation, at man enten ikke kan svare på det eller giver et glat svar. Jeg føler i hvert fald, at den behandling og det arbejdsmæssige pres, vi har været udsat for her, ikke er rimeligt set ud fra et demokratisk synspunkt. Derfor kan jeg fuldt ud tilslutte mig de udtalelser, der først og fremmest er kommet fra hr. Groves side og fra hr. Bernhard Baunsgaards side med hensyn til de vilkår, der bydes. Jeg tror heller ikke, at folkestyret som sådant bliver gavnet af den procedure, man her anvender. Når man nu er kommet så sent, er det et spørgsmål, om man i det hele taget skulle tage behandlingen på nuværende tidspunkt.

Jeg vil gerne om de fem lovforslag under ét sige dette, at intentionerne i regeringens forslag kan vi sådan set følge et meget langt stykke. Det gælder både spørgsmålet om beskatningsgrundlaget og spørgsmålet om udgiftsbehovene. Men når det er sagt, så vil vi også gerne komme med nogle kritiske bemærkninger.

Vi synes for så vidt, at det er rigtigt, at beskatningsgrundlaget føres ned til gennemsnittet i højere grad, end tilfældet er for øjeblikket. Vi synes også, det er rigtigt, at udgiftsbehovene i højere grad føres op til gen-

[Flygaard]

nemsnittet, end tilfældet er for øjeblikket. I dette synspunkt er vi principielt enige. Vi deler også den opfattelse, at man har et sikrere beregningsgrundlag for så vidt angår skattegrundlaget, end man har for så vidt angår udgiftsbehovene. Vi deler også den opfattelse, at hvor det drejer sig om et serviceniveau, som kommunen selv måtte ønske at lægge, så bliver det noget, der falder uden for den udligning, der her finder sted.

Men når det er sagt, vil jeg gerne for det første knytte nogle bemærkninger til selve beskatningsgrundlaget og sige, at den ændring af kriterierne, man her foretager, vil vi måske nok sætte et spørgsmålstegn ved. Vi ved ikke, hvor rimeligt det er, at den andel, som grundværdierne skal indgå med, nedsættes fra 20 til 10 pct. Jeg vil gerne spørge indenrigsministeren, om man ikke alternativt havde haft mulighed for at opnå den samme virkning ved f. eks. at fjerne fradragsretten for de kommunale ejendomsskatter. Vi synes også, at de beregninger, vi har fået over virkningen i de enkelte kommuner, klart viser nogle utilsigtede virkninger.

Når vi så ser på den opregning, der er i forslagene med hensyn til kriteriet for udgiftsbehovene, så føler vi, at det i høj grad er tilpasset den aktuelle situation. Vi føler også, at man i høj grad faktisk har regnet baglæns for at nå frem til det resultat, man her forelægger for folketinget. Man kan nok rejse det generelle spørgsmål, om det er rimeligt, at man på længere sigt har denne måde at beregne beskatningsgrundlaget og udgiftsbehovet på.

Jeg deler den opfattelse, som også kom til udtryk fra hr. Bernhard Baunsgaard, sådan måtte jeg i hvert fald forstå det, at det, vi sådan set er på vej over i, er en kommunal enhedsskat, for man kan vel generelt anlægge det synspunkt, at hvis staten har vedtaget, at nogle udgifter skal afholdes, ja, så må det også være staten, som sådan set skaffer dækning til disse udgifters afholdelse på et grundlag, så kommunerne landet over stilles ens. Ellers ville der fortsat blive nogle skævheder tilbage. Det føler vi nok at det var værd at overveje i næste omgang. Jeg forstod også på bemærkningen fra den socialdemokratiske ordfører, at det her foreslåede var en vis ajourføring, det var ikke nogen dybtgående ændring.

Vi er godt klar over, at der for Københavns vedkommende eksisterer nogle særlige problemer, men hele problemet omkring hovedstadsområdet mener vi kunne løses på en mere tilfredsstillende måde, hvis man gik ind i en mere seriøs overvejelse omkring en kommunal enhedsskat og så sagde: det, som staten ikke pålægger kommunerne at afholde af udgifter, det, der er resultat af en rent kommunal beslutningsproces; vil vi overlade til kommunerne selv. Her må kommunerne selv fastsætte, i hvilket omfang der skal foretages foranstaltninger fra kommunernes side. Men jeg vil da gerne her komme med den principielle bemærkning, at der nok vil være en række udgiftsområder, hvor vi vil være betænkelighed ved en vis kommunal selvstændighed. Vi kan i hvert fald pege på to områder, nemlig det undervisningsmæssige område og i høj grad også det sociale område.

Jeg vil gerne i relation til lovforslag nr. L 223, forslag til lov om ændring af lov om kommunal indkomstskat, sige, at dette forslag kan vi vel sådan set hilse med en vis tilfredshed, fordi vi forudser, at ophævelsen af landliggerskatten formentlig vil medføre, at der kommer et væsentligt incitament for kommunerne til at opkræve en højere kommunal grundskyld, end tilfældet er for øjeblikket. Vi ser heller ikke nogen ulykke i, tværtimod, at den kommunale grundskyld også bliver betalt af andre end landliggerne, fordi det jo så automatisk vil medføre, at det provenu, man ellers skulle have skaffet via den kommunale indkomstskat, bliver tilsvarende mindre.

Lovforslag nr. L 224 kan vi også give vores tilslutning ud fra et almindeligt ligheds-synspunkt, og forslaget vedrørende tillægsgrundskylden kan vi også tiltræde.

Til slut vil jeg gerne opsummere med hensyn til den videre procedure omkring behandlingen af de foreliggende lovforslag, at vi er nok meget skeptisk indstillet over for, om det er muligt at gennemføre behandlingen på en tilfredsstillende vis. Jeg vil i hvert fald sige som et minimum, at hvis regeringen ikke ubetinget er villig til at give den tilstrækkelige tid, så at også andre end regeringspartierne medlemmer føler, at vi har fået den fornødne tid til virkelig at komme hele dette lovkompleks grundigt igennem, så vil der være en stor skepsis hos adskillige af oppositionspartierne.

Tyroll (VS):

Også jeg skal kritisere den måde, dette bliver jasket igennem på. Men for vores vedkommende er det nok mere en konstatering. Her kommer det åbenbart mere klart frem til overfladen, hvor uendelig ligegyldig behandlingen i folketingssalen er. Det hele er sådan set bestemt på regeringskontoret på forhånd, og man tilsidesætter i høj grad folketinget. Det sker i øvrigt også med meget af den bemyndigelseslovgivning, som bliver kørt igennem her, og det sker også gennem den behandling, forslagene får for øjeblikket i de forskellige udvalg, hvor det er regeringspartierne, der fuldstændig bestemmer, hvad det er for nogle forslag, der skal diskuteres her i salen, og hvilke der ikke skal – og udvælger dem efter, hvordan de vil komme til at stå bedst i debatten, efter deres egen mening. Det er simpelt hen helt ved siden af at praktisere noget sådant, og det burde ikke være muligt at praktisere noget sådant, men det er det altså. Det er altså det, man kalder demokratiets vilkår og vilkårene her i tinget. Det kan vi ikke ændre så meget ved, vi må arbejde inden for de rammer, der er stillet op her.

Vedrørende de forslag, der er lagt frem her, er det helt klart, at de er et forsøg på at løse de problemer, der opstår, fordi bloktilskuddet gives efter såkaldt objektive kriterier og ikke efter det faktiske behov eller det faktiske forbrug i kommunen. Det mente vi nok var mere i overensstemmelse med en reel løsning af problemerne. Men vi skal ikke benægte, at nogle af disse problemer bliver afbødet med dette forlag. Oversigten over virkningen for de enkelte kommuner viser, at vanskeligt stillede kommuner som København, Albertslund og Ishøj f. eks. får mindsket deres problemer noget. Det er meget godt, og det er også meget godt med den vægtning af de sociale kriterier, der er lagt op til, selv om vi selvfølgelig godt kunne tænke os, at man var gået videre, og selv om disse rammer, som det ligger inden for, ikke ligefrem er efter vores smag.

Det kan jo være vanskeligt at tilgodese det faktiske forbrug i kommunerne via ordningen med bloktilskudstildelingen, og derfor finder VS også, at det havde været rimeligere, om man havde betrædt vejen over en forbedring af refusionsordningerne. Men så vil man selvfølgelig få at vide fra kommunalre-

formtilhængere og -forkæmpere, at demokrati og selvbestemmelse må hænge sammen med ansvarlighed. Med disse argumenter vil man sørge for at få de enkelte kommuners administration indordnet i de statslige finanspolitiske foranstaltninger. Sådan som det også har været beskrevet af andre ordførere, er det i virkeligheden det, der har været tilfældet, det, man har villet tilstræbe med den reform, man har gennemført.

Gennem bloktilskud kan man beskære den økonomiske udvikling i kommunerne og har altså også benyttet sig af det, som også andre har været inde på. Man overlader så til kommunalpolitikkerne at gøre det beskidte arbejde med at finde ud af, hvem der skal rammes af de forskellige beskæringer. Vi skal ikke benægte, at nogle kommunalbestyrelsesmedlemmer i enkelte kommuner har vist, at de faktisk elsker at gøre dette beskidte arbejde og netop sørge for, at det rammer de dårligst stillede i de enkelte kommuner. De sociale udbygningsplaner taler deres eget tydelige sprog om, hvilken politik der føres her.

Budgetreformerne med opstillingen af ensartede regnskaber tjener også til at få den kommunale administration til at falde i hak i den statslige styring, så den udvikling, man ønsker for hele landet, også præger udviklingen i de enkelte sektorer.

Over for det siger vi altså, at en refusionsordning i højere grad ville vanskeliggøre de tilbagevendende statslige nedskæringer af tilskuddene, bl. a. fordi staten og regeringen måtte komme med nogle klare anvisninger på, hvad det var for nogle befolkningsgrupper de ønskede at ramme. Det slipper de jo behageligt fri for, sådan som det er for øjeblikket.

Ellers må vi nok sige, at vi finder, de foreliggende forslag er lappeløsninger – bevares, nødvendige lappeløsninger, men trods alt utilstrækkelige lappeløsninger. De reelle problemer løses ikke. Vi er velvillige over for disse lapperier, men havde selvfølgelig fundet det rimeligt, at folketinget havde fået mere anstændige arbejdsforhold omkring behandlingen af forslagene, så vi måske kunne komme til at diskutere flere sociale kriterier og diskutere de enkeltdele, der er i forslagene her.

Det er klart, at der med forslagene i høj grad tilstræbes et ensartet beskatningsniveau, og spørgsmålet er så, om det opstår. Vi er

[Tyrol]

nok skeptiske over for, om det bliver tilfældet. Vi finder nok, at der trods alt er tale om begrænsede omfordelinger. Der vil blive tale om, at man måske vil kunne dække et behov hos de vanskeligst stillede kommuner, fylde nogle huller ud, men vi tror ikke på, at det umiddelbart vil give mulighed for, at de særligt vanskeligst stillede kommuner kan begrænse deres beskatningsprocent, kan forsøge at komme til at ligge på et nogenlunde lignende niveau som andre kommuner. Her ligger så absolut et problem, som det kunne være væsentligt at høre regeringens og ministerens holdning til, om man virkelig finder, at der vil være tale om en sådan udligning, om man ikke tror, at der bare er tale om, at man kan få dækket et behov, som har været der længe, men hvor man ikke har kunnet belaste skatteyderne i de vanskeligst stillede kommuner med en beskatningsprocent, så man har kunnet løse disse problemer. Man må forestille sig, at der vil gå adskillige år, før en egentlig udligning kommer til at slå igennem.

Jeg skal ikke komme med særlig mange bemærkninger til de enkelte lovforslag i buketten. Den korte tid, vi har haft, tillader det heller ikke rigtig. Det har været vanskeligt, især for en lille gruppe, at komme igennem sådan en buket af lovforslag med den begrænsede tid, der har været.

Der er selvfølgelig også fra vores side en kritisk holdning over for den ændrede indregningsprocent for grundværdierne, som foreslås nedsat fra 20 til 10 pct. Det ville være interessant at se, hvilke virkninger der reelt forventes at fremkomme over for kommunerne på baggrund af dette forslag, og hvordan det kommer til at ligge generelt med beskatningen af jordværdierne på baggrund af denne ændring. Det kunne vi godt tænke os at få belyst, om muligt igennem det udvalgsarbejde, der skal finde sted, men som jo nok bliver temmelig amputeret.

Den indeholdte forøgede progression i lovforslaget om kommunal udligning hilser vi selvfølgelig velkommen. Vi kan se, at § 4 indebærer nogle ændringer af procenterne. Vi kunne godt tænke os, at denne progression blev gjort endnu kraftigere, men det er nok vanskeligt at komme igennem med. Vi hilser da velkommen, at der tages de første skridt på dette område.

Med hensyn til landliggerproblemet må man nok sige, at vi sådan set er nogenlunde kolde over for denne problemstilling. Vi mener selvfølgelig også, at det er rimeligt, man får hentet jordbeskatningen ind i et forsøg på at få løst problemerne, men der er måske også andre problemer, man skulle se på her, f. eks. problemerne omkring fradragsretten for ejendomsskatter og denne regels virkning for bopælskommunen og ligeledes fradragsretten for renteudgifter.

Der kunne være en lang række problemer at tage op, men alt i alt må vi altså sige, at vi havde fundet det langt rimeligere, at man havde taget skridt i retning af at gå tilbage til refusionsordninger, så man kunne få klaret de kommunale problemer på en bedre måde, end det er muligt under disse bloktilskudsordninger, som i høj grad er integrerede i finanspolitikken.

Tang Sørensen (FP):

Jeg skal undlade at kommentere fremsættelsestidspunktet ret meget. Kun kan jeg ikke lade være med at bemærke, at hvis man havde opført sig på samme måde hjemme i en kommunalbestyrelse eller i et byråd, som regeringen gør her over for folketinget, så tror jeg, man var kommet ilde af sted.

Det, der er det grundlæggende i det kommunale styringssystem, er vel, at kommunerne har en selvstændig ret til at udskrive en skat af et bestemt niveau. Denne ret synes jeg ikke man under nogen omstændigheder må anfægte. Et af de gennemgående træk i den anvendte argumentation for at ændre det nuværende tilskudssystem er, at det nuværende tilskudssystem ikke tager tilstrækkeligt hensyn til de sociale forhold, der hersker rundt omkring i landets kommuner. Det er vel en argumentation, som man ikke totalt kan afvise, men det er vel også en anerkendt kendsgerning, at i de områder, hvor de nævnte forhold gør sig gældende, har man et væsentligt større beskatningsgrundlag pr. indbygger end i de områder af landet, hvor disse forhold ikke er så udprægede. Det er derfor ikke nødvendigvis disse forhold, der alene er årsag til disse kommuners dårlige økonomi. Jeg tror, en af årsagerne skal søges i det højere serviceniveau, som er en kendsgerning i en lang række af landets større kommuner.

[Tang Sørensen]

Jeg synes, det er af meget, meget stor værdi, at man gør sig klart, at der rundt omkring i kommunerne er et forskelligt beløb pr. indbygger til rådighed for den enkelte kommunalbestyrelse. De laveste rådighedsbeløb, vi har i året 1979, ligger vel omkring 5.000 kr. pr. indbygger, mens vi i kommuner i den østlige del af landet kan finde rådighedsbeløb, der runder de 11.000 kr. pr. indbygger. Det er klart, at beskatningsprocenten i kommunerne vil være forskellig fra kommune til kommune . . .

Formanden:

Det virker altså distraherende, at der tales så højt i sidegangen, at vi kan følge samtalen i alle enkeltheder. Det er vel i øvrigt heller ikke hensigten.

Tang Sørensen (FP):

Det er klart, at beskatningsprocenten i de enkelte kommuner vil være forskellig, afhængigt af serviceniveauet og afhængigt af beskatningsprovenuets. Der er tre hovedfaktorer, som man ikke kan se bort fra, uanset hvor mange ændringer man tilstræber at indføre. Der vil altid være forskel i indkomsterne i dette land. Jeg tror, det vil være meget, meget svært at sørge for, at indkomsterne i Vestdanmark og i Østdanmark er lige store. Det er også en kendsgerning, når man betragter de kommunale budgetter, at driftsudgifterne i de enkelte kommuner for et ganske bestemt serviceniveau er forskellige. Det er væsentligt dyrere at betale et bestemt serviceniveau i Københavnsområdet, i det sjællandske område, end det er i f. eks. Viborg eller Ringkøbing amt. Og det er vel også en kendsgerning, som man ikke må være blind for, at der er forskel i serviceniveau. Det er en kendsgerning, at befolkningen i storbyerne stiller større krav, og jo længere man kommer mod øst, desto større krav stiller befolkningen med hensyn til det serviceniveau, kommunen skal præstere.

Jeg tror ikke på, at man med den form for lapperi, man nu vil forsøge at få trumfet igennem på en 5-6 dage, kan ændre væsentligt på disse forhold. Hvis man i disse dage beskæftiger sig med den kommunale økonomi, vil man opdage, at der ude omkring i kommunerne er lagt op til en væsentlig skat-testigning. Ja, der er endda kommunale øko-

nomer, der regner med, at vi får en gennemsnitlig stigning på kommuneskatten på ca. 3 pct. for det kommende finansår. Det vil sige, at man kommer op på en kommuneskat, hvis landsgennemsnit vil blive omkring 21 pct.

Det er klart, at når man fra folketingets side gang på gang lægger byrder over på kommunerne – det er jo en kendsgerning i dag, at børnepasningen er lagt over til kommunerne, ældreforsorgen er næsten også 100 pct. lagt over på kommunerne – så skal kommunernes udgifter løbe løbsk. I det år, der er gået, forsøgte man ude i kommunerne, i hvert fald i en lang række af kommunerne, at holde skatteprocenten nede ved at bruge af de likvide beholdninger i kommunerne, men jeg tror, vi må erkende i dag, at de likvide beholdninger i kommunerne har nået en størrelse, hvor det ikke mere er tilrådeligt at tage af dette beløb. Undersøgelser viser, at der i kommunerne i dag eksisterer ca. 13 mia kr. i kassebeholdninger, og jeg tror ikke, det er tilrådeligt, at man råder kommunerne til fortsat at nedbringe dette beløb. Derfor er der kun én vej tilbage for kommunerne til at finansiere den stadig øgede byrde: at opskrive skatterne.

Jeg synes, det er forkert, hvis man vil forlange, at de fattige kommuner, de kommuner i den vestlige del af Danmark, hvor udskrivningsgrundlaget er forholdsvis beskedent sammenlignet med den øvrige del af Danmark, skal være med til at betale det højere serviceniveau, som man i visse kommuner i visse dele af landet ønsker skal eksistere. Jeg finder, at disse lovforslag, som nu ligger på folketingets bord, kun er en nødløsning; man forsøger at sætte lapper på de eksisterende huller. Jeg tror, det, der skulle til, var en gennemgribende reform af det kommunale økonomiske system.

Hagen Hagensen (KF):

Begge regeringspartiers ordførere var tilfredse med de lovforslag, der her skal behandles, og det er omtrent også de eneste, der har været det. Hr. Jørgen Frederiksen sagde, at det kommunale selvstyre virker bedst, hvis alle får samme vilkår at virke under, og hr. Fogh Rasmussen udtrykte som venstres opfattelse, at det var rigtigt, at man ville udligne på beskatningsgrundlaget. Dette er kun en station på vejen til fuld udligning,

[Hagen Hagensen]

altså en enhedsskat. Det er kun en station på vejen, for det er jo sagt, og det står i bemærkningerne til lovforslagene, at det er en justering uden vidtgående ændringer.

Når dette er sagt, vil jeg gerne sige, at Københavns kommune for mig at se har behov for, at der sker nogle ændringer. Det er der ikke spor tvivl om. Københavns kommune er en centerkommune, som har ganske særlige opgaver, der skal varetages, men det er Københavns kommune ikke alene om. Det findes flere steder i landet, ikke mindst i hovedstadsområdet. Københavns kommune er ikke ene om den skæve aldersfordeling med de øgede byrder, som det giver på de sociale udgifter. Der kan den by, jeg kommer fra, Frederiksberg, fuldt ud tale med. Det fremgår også klart af den redegørelse, der er kommet, københavnerredegørelsen, som peger på de parallelle forhold på Frederiksberg.

Men Frederiksberg hører til dem, der, for at tale med H. C. Andersen, er aparte og derfor skal karnøfles – ikke af København, men af regeringen med de forslag, der her er lagt frem. Københavns kommune får 264,5 mill. kr., svarende til 1,45 skattepoint. Frederiksberg, der har omtrent de samme problemer som København, får 1,4 mill. kr. eller 0,03 skattepoint. Så kan man se, hvordan forskellen er.

Der er også andre kommuner i hovedstadsområdet, der kan have problemer, der ligner Københavns. Men en række kommuner i hovedstadsområdet – ejendommeligt nok mest de borgerligt ledede eller de konservative kommuner i hovedstadsområdet – skal bære stærkt forøgede byrder, hvis disse forslag kommer igennem.

Hovedstadsudligningen virker ikke rimelig og burde behandles helt anderledes, end forslaget herom er udtryk for. Man siger nok, at lovkomplekset er en helhed. Det kan man måske sige det er, men som man behandler hovedstadsudligningen, så er det noget, der ikke vedrører hele landet; det burde derfor tages op til overvejelse og til drøftelse. Man må huske på, hovedstadsudligningen har en helt anden baggrund end den øvrige udligning. Betragtningen »én by – én kommune« gælder ikke for hovedstadsområdet, og den udligningsordning, der blev skabt for hovedstadsområdet, blev indrettet efter disse særlige forhold. Derfor var der grund til at for-

vente, at dette ganske særlige for hovedstadsudligningens vedkommende af ministeren havde været drøftet med hovedstadsrådet og med de fem amtskommuner, der kan komme ind i billedet, og for resten også med de kommuner ude omkring i området, som kommer til at bære øgede byrder. Som forslagene her foreligger, er de udtryk for, at det politisk er bestemt, at man vil lade dele af hovedstadsregionen yde et betydeligt særtilskud, som i dette tilfælde gives til København. Jeg har sagt, at København har behov for at få særtilskud, men der er også andre måder at gøre dette på, og der er også andre kommuner end København, der har et naturligt behov herfor. Derfor kunne der være grund til, at lovforslaget om ændring af hovedstadsudligningen i hvert fald burde stilles i bero med henblik på nærmere drøftelser mellem alle dem, det kommer til at gå ud over. Det er fuldstændig uden betydning for den øvrige udligning ude over landet og påvirker derfor ikke de øvrige lovforslag.

Det er jo digre værker, man skal igennem, hvis man skal finde ud af, hvad alt det her faktisk drejer sig om. Når man prøver på at se på alt det, de fine beregninger, der er lavet, og vægtene, der er gået ind i det, hvor fint afvejet det hele er, så undrer man sig over, at man ved en enkelt disposition i en kommune – hr. Thorndahl har for en enkelt kommunes vedkommende påvist dette – bare kan ændre forholdet mellem det, man tager i skat af indkomst, og det, man tager i skat af grundværdierne. Ændrer man på det, så falder korthuset sammen, og de store værker er ikke det papir værd, der er brugt til dem. Det er ejendommeligt.

Derfor er der grund til at sige, at dette bør ikke jaskes igennem, men gøres til genstand for en seriøs overvejelse og drøftelse med dem, det kommer til at gå ud over. Det har ministeren så sandelig forsømt.

Jeg vil gerne spørge i den forbindelse, når jeg taler om, at korthuset kan falde sammen ved, at man kan øge sin jordbeskatning: er det venstres mening, at jordbeskatningen i dette land skal øges? For det er jo det, der kan blive tilfældet med det, der sker her. Det var dog meget rart at få at vide.

Til slut har jeg blot en enkelt bemærkning til min bysfælle, som ikke har fundet det ulejligheden værd at være her i dag, hr. Albertsen. Han indtager en fremtrædende plads

[Hagen Hagensen]

i min by, Frederiksberg, hvor han er viceborgmester. Han kender forholdene derude, og han ved, hvordan de er. Han har endda gerne villet stå i spidsen for den kommune – det nåede han ikke. Jeg vil gerne spørge ham, om han står bag ved det, der står, som alt er citeret heroppefra, på side 4 i bemærkningerne til lovforslag nr. L 222, om det er meningen, at der skal dannes en økonomisk storkommune i hele hovedstadsområdet? Han kom jo for skade for en del år siden, det var i midten af 1960'erne, herinde at tale om storamtet, at gå ind for det. Det bekom ham ilde, da han kom hjem til sin egen by. Nu vil jeg gerne spørge ham, om han har det godt i dag. Han hører ikke på dette her, men han skal i hvert fald nok få det at vide i sin egen by, den stilling, han har taget til det, at han virkelig vil lade dette gå ud over sin egen by – den by, om hvilken han gerne siger, han vil dens bedste! Jeg tror ham ikke.

Indenrigsministeren (Enggaard):

Først vil jeg gerne takke ordførerne for de forskellige partier for de fyldige bemærkninger, de har gjort om lovforslagene. Det vidner om den interesse, man har gennemgået dem med.

Det var hos de fleste af ordførerne et gennemgående træk, at man beklagede det sene tidspunkt, forslagene er fremsat på. Det er en beklagelse, som jeg for mit vedkommende deler. Jeg havde gerne ønsket, at der havde været givet en væsentlig længere tid til behandling af disse forslag i tinget. Det har desværre ikke været muligt, men jeg beklager, at det har været sådan.

Jeg forstår meget vel, hvis ordførere og udvalgsmedlemmer og andre interesserede medlemmer af tinget, som gennemgår disse 5 forslag, ved et første blik måske føler, at det er lidt uoverskueligt, fordi meget af dette jo, sådan som disse ting er bygget op igennem årene, er noget, der fremtræder med mange regler, hvor de store linjer måske er lidt svære at få frem i første omgang. Jeg har imidlertid en væsentlig større tillid til ordførernes evne til at se klart igennem de mange ord i forslagene og få den virkelige mening og den samlede virkning frem, end ordførerne selv gav udtryk for i deres indlæg her.

Om selve grundlaget for forslagene vil jeg gerne sige, at det er jo kommet frem gennem

en række af indlæggene, at den betænkning vedrørende kommunale udgiftsbehov, som kom frem den 22. december i fjor, og som medlemmerne altså har kendt siden, ikke er fulgt i nogen større udstrækning i forbindelse med disse forslag. Der er bagest i den betænkning anvist, at man også med en udbygning af den eksisterende kriteriemetode er i stand til at løse nogle af de opgaver med hensyn til at tilgodese særlige sociale byrder i visse kommuner, som var et led i regeringens åbningserklæring, og det er den fremgangsmåde, der er anvendt, sammen med en række andre ting, som har trængt sig på.

En af de ting, som også trænger sig stærkt på, er indvejningen af grundværdierne med en ændret vægt i udligningsmekanismerne. Det var også bebudet i regeringens åbningstale, og det har klart sammenhæng med, at den 16. alm. vurdering for første gang vil indgå i dette grundlag med virkning for 1980. Derfor ville en række kommuner med en høj grundværdi pr. indbygger blive ramt i forbindelse med denne forskydning. Jeg kan i anledning af et konkret spørgsmål, som har været rettet om virkningen af det, sige, at det er sådan, at hermed flyttes der et beløb fra de tætbebyggede kommuner til de tyndtbebyggede kommuner. For Københavns vedkommende et beløb af samme størrelsesorden som det, Københavns kommune vinder i forbindelse med sommerhusskattens ophævelse. Det er samme dimension, vi taler om med hensyn til penge. Disse ting vil selvsagt sammen med en række andre ting kunne oplyses i forbindelse med udvalgsarbejdet. Det er ikke noget problem at få disse oplysninger frem til en yderligere vurdering af forslagene.

Med hensyn til de sociale kriterier, som foreslås bygget ind i den nuværende kriteriemetode med en beskeden vægt, nemlig antallet af børn af enlige forældre – oven i købet børnetilskudsberettigede børn af enlige forældre – og pensionister over 64 år, så har jeg sporet ved de mange diskussioner, jeg har deltaget i i kommunale kredse forud for fremsættelsen af disse forslag, en betydelig forståelse for, at det faktisk er to kriterier, som bliver erkendt som rimelige. Med baggrund i erfaring fra det kommunale arbejde må vist enhver erkende, at netop disse to kategorier af indbyggere i en kommune fører nogle særlige udgifter med sig. Derfor er det

[Indenrigsministeren]

rimeligt at søge at bygge disse kriterier ind i grundlaget.

Med hensyn til virkningen af disse forslag er det fra flere sider kommet frem, at byen København får en særlig fordel ud af det. Jeg vil advare imod at føre debatten, som om disse forslag alene er en foranstaltning til fordel for byen København. Det er nogle ændringer, som kommer nogle bestemte grupper af kommuner til gode, som har nogle problemer. Lige så vel som man her kan trække kommuner frem i hovedstadsområdet, som i den store udligning opnår en fordel i forhold til andre, så vil man, som det blev påpeget fra et par ordføreres side, med lige så megen ret også i andre landsdele, f. eks. i Århusområdet, kunne trække kommuner frem, som ud fra de samme kriterier, ud fra de samme bevæggrunde opnår en fordel i forhold til andre kommuner.

Der er blevet spurgt, bl. a. fra retsforbundets ordfører, om virkningen af at sænke indvejningen af grundværdierne fra 20 pct. til 10 pct. ikke ville svare til, at man ophævede fradragsretten for kommunale skatter. Jeg skal ikke påtage mig at besvare det spørgsmål her. Det er nok så kompliceret – så kompliceret, at jeg ikke er i stand til at overskue alle virkninger af det her. Jeg må samlet om det sige, at det er et meget stort politisk spørgsmål, der her rejses – et spørgsmål som i hvert fald ikke kan løses i forbindelse med de foreliggende forslag.

Der blev fra flere sider rejst spørgsmålet om, hvilke forskydninger dette fører med sig imellem det, man kalder Østdanmark, og det øvrige land. Også hr. Tang Sørensen var inde på det. Jeg vil særlig i anledning af hr. Alfred Andersens omtale af problemerne omkring udligningen i forhold til kommuner med et dårligt indkomstgrundlag sige, at det er netop en bestanddel af disse forslag, at det bidrag, som gives til kommuner med et lave indkomstgrundlag end landsgennemsnittet, øges fra de nuværende 43 pct. til 50 pct. Det er klart en bestræbelse, der går i retning af at søge at give de kommuner i landet, som har det dårligste indkomstgrundlag, en forbedret stilling og en bedre mulighed for at løse de opgaver, der er pålagt dem. Det modsvares på den anden side af, at man øger bidragene fra de kommuner, som er så gunstigt stillet, at deres indbyggere har et indkomstgrundlag over landsgennemsnittet.

Denne udligning kommer selvsagt også ind i billedet i hovedstadsområdet, og jeg kan derfor ikke følge hr. Hagen Hagens tankegang om, at man skulle lade udligningsmekanismen i hovedstadsområdet i fred i denne omgang. Jeg tror netop, at det er en meget væsentlig bestanddel af det samlede billede.

Det har også at gøre med det forhold, at en række af de skævheder, som det må være ønskeligt at rette, er opstået inden for hovedstadsområdets samlede areal. Vi har her et område, som, hvis man havde fulgt kommunalreformens hovedprincip, skulle have været én kommune, ét bysamfund. Det er en tankegang, som jeg ikke deler, og jeg vil gerne understrege det for ikke at blive fortolket eller opfattet forkert på grund af denne debat eller disse forslag.

Vi skal diskutere disse ting på baggrund af en redegørelse i næste samling og i det følgende år igen vurdere hovedstadsrådets fremtid, men der er ikke fra regeringens side med disse forslag lagt op til nogen særlig vurdering af en ændret status for den kommunale inddeling eller mekanismen i hovedstadsområdet som sådant. Men de forskydninger, der er sket inden for området, og de behov, der er for at søge at rette på fordelingen økonomisk imellem kommunerne, er et anliggende, som det derfor er meget rimeligt hovedsagelig at søge at løse inden for det område, som udgøres af de tre hovedstadsamter og de to centralkommuner.

Det blev rejst fra et par sider, om de problemer, som nogle enkelte kommuner uimodsigeligt har, dog ikke kunne være løst enklere ved, at man havde taget af puljen til særlig vanskeligt stillede kommuner og derved løst dette problem gennem en sådan lappeløsning, en sådan forenklet løsning. Jeg tror, det var hr. Grove, der bl. a. var inde på at anvise den vej i stedet for den mere omfattende samling af forslag, som foreligger her.

Jeg kan sige, at det selvsagt også har været vurderet for at søge at finde frem til den bedste løsning, og det vil ikke være noget problem for udvalget at belyse, hvad dette at tage et beløb af en eller anden størrelse ud af den samlede bloktilskudspulje og fordele det til nogle nærmere angivne kommuner ville føre til af forskydninger.

Men jeg siger kun på forhånd, at det billede, der kommer ud af et sådant eksperiment,

[Indenrigsministeren]

langtfra er noget tiltrækkende billede. Det vil nemlig føre med sig – fordi bloktilskuddene relativt betyder mest for kommunernes indtægter i de områder, hvor indkomsterne er små – at det er de dele af landet, som jeg tror ikke mindst hr. Grove ofte tænker på med hensyn til udligninger i den kommunale verden, der vil komme til at bidrage stærkt, og derfor siger jeg, at det billede, som hr. Grove foreslog man overvejede i stedet for disse forslag, ikke er noget tiltrækkende billede. Men jeg skal gerne bidrage til at søge at belyse det, for jeg har naturligvis selv på et vist tidspunkt mødt den tanke, om man ikke kunne gå den vej.

Lad mig endelig sige noget i anledning af det, hr. Honoré og hr. Freddy Madsen – hver ud fra sin baggrund – var inde på angående objektive kriterier. Der ligger ikke i disse forslag nogen hensigt om at ændre familiemønsteret i Danmark. Jeg tror desværre, at ordføreren for kristeligt folkeparti lægger væsentligt mere ind i disse forslag, end nogen har tænkt på eller der er baggrund for.

Jeg tror, man skal vurdere bemærkningerne om disse ting på den måde, at den omstændighed, at man har valgt en faktor som børnetilskudsberettigede børn af enlige forældre og en faktor som enlige pensionister over 64 år, netop er en forlængelse af den tankegang, der ligger bag ved udtrykket »objektive kriterier«, nemlig at man vælger et grundlag for sine beregninger, som er upåvirket af, hvilke dispositioner den enkelte kommune træffer. Jeg mener stadig, at det er det eneste solide grundlag, vi kan bygge på i forbindelse med udligningsmekanismer af denne art.

Jeg har noteret mig, at der samlet har været en positiv indstilling til disse forslag. Den har ikke for alle forslagenes vedkommende omfattet tilslutning fra partierne i det samme mønster, men hvis man vurderer de bemærkninger, der er faldet, og med den tillid, jeg har til, at oplysning om forslagernes indhold og virkning vil styrke opfattelsen af, at disse ting er rimelige, har jeg megen fortrøstning til, at disse forslag vil kunne gennemføres i folketinget med et ganske pænt flertal.

Jørgen Frederiksen (S):

Jeg har kun nogle ganske enkelte bemærkninger her i anden omgang, foranlediget af

udtalelser fra visse af ordførerne. Københavns kommune har jo været inddraget særdeles kontant i denne diskussion, ja, så kontant, at man næsten skulle tro, det alene drejede sig om Københavns kommune. Jeg vil gerne understrege, at den filosofi, der lå bag det arbejde, man foretog i Københavns kommune på overborgmesterens initiativ, og som gav sig udslag i rapporten om bloktilskud og andre udligningsordninger, alene gik på at skabe social retfærdighed for samtlige kommuner og amter over hele landet og på, at København skulle opnå en særfordel. Man forsøgte simpelt hen at lægge op til et system, der skabte social retfærdighed og dermed mere lige arbejdsvilkår ude i de enkelte kommunalbestyrelser.

Hr. Thorndahl beskæftigede sig en hel del med Københavns kommunes interne forhold og administration og gjorde en del ud af at pege på forskelle i indkomstniveauer i Københavns kommune og andre steder i landet, hvorunder han nævnedes Københavns kommunes personaleforbrug, som hr. Thorndahl fandt var noget i overkanten af, hvad man burde have, også i forhold til andre kommuner. Hr. Thorndahl glemte imidlertid totalt i sin sammenligning at tage fat på det, der jo er essensen og baggrunden for fremsættelsen af disse lovforslag og også for udarbejdelsen af de rapporter, der ligger forud, nemlig hele udgiftssiden, ikke mindst de sociale kriterier og de vægte, hvormed de på baggrund af konstaterede udgiftsbehov måtte indgå i et sådant system.

Andre ordførere har peget på områder af Københavns kommunes interne forhold, og jeg skal kun gøre en kommentar herom til hr. Grove. Han siger, det ikke er betryggende, at man med en sådan ledelse i København nu skulle bevilge 265 mill. kr. hvert år, og bruger det eksempel, jeg havde regnet med ville fremkomme fra denne talerstol, for når man mangler saglige argumenter, tager man fat på de mere usaglige, at overborgmesteren nu kan stille forslag om at bygge en svømmehal til 300-400 mill. kr. Det er for det første urigtigt, for såfremt kommunalbestyrelsen i København om 5-6 år, eller hvornår det kunne blive en realitet, skulle bevilge penge til en svømmehal på pågældende sted, er de tal, der er på bordet, 60, 65, 70 mill. kr., så det er altså en grov overdrivelse at operere med tallet 300-400 mill. kr. For det

[Jørgen Frederiksen]

andet har overborgmesteren ikke fremsat noget forslag herom. Det er et privat firma, der har engageret en af landets dygtigste arkitekter til at komme med en idé, som han har syntes var god, og som han har præsenteret for pressen og formentlig også vil præsentere for kommunalbestyrelsen. Så må han jo se, hvordan denne sag vil forløbe, men der er som sagt for det første tale om et beløb af langt mindre størrelse, for det andet om noget, der ligger 5, 6, 7 år ude i fremtiden.

Jeg synes ikke, det er fair, at man bruger den slags argumenter i en diskussion som denne her. Jeg kender overborgmesteren godt nok til at vide – og han sidder jo deroppe – at det kribler i fingrene på ham for at kunne bestige denne talerstol og få korrigeret nogle af de totalt fejlagtige udtalelser, som er kommet om Københavns kommunes interne forhold.

Hr. Grove bruger også den, jeg havde nær sagt gammelkendte konservative vending om kommuner, der sætter tæring efter næring. Ja, det er da en vurdering, vi anlægger både her og i kommunalbestyrelserne, men der er stadig væk med disse forslag, som også påpeget af indenrigsministeren og andre, ikke tale om, at man går over til nogen form for enhedsskat. Der vil stadig væk være et godt spillerum for de enkelte kommunalbestyrelser, alt efter deres politiske sammensætning, til at anlægge den linje, de nu engang står for, men jeg går ikke ud fra – hvad jeg også synes noget tydede på i hr. Hagen Hagensens indlæg – at man er uenig i det synspunkt, at er der forskelle i udgiftsbehov, som er betinget af geografiske, befolkningsmæssige og andre ting, må vi også tilstræbe, at vore kommunalbestyrelser får et noget mere lige ligt udgangspunkt at arbejde på, for det har de desværre ikke i dag.

Det blev nævnt, at jeg havde sagt – og det er også rigtigt – at jeg håbede på en grundig, men hurtig udvalgsbehandling. Det gør jeg fortsat, og jeg skal da også være den første til at beklage, at så komplicerede forslag kommer på et så sent tidspunkt, men jeg må dog for det første sige, at i hvert fald alle vi, der er medlemmer af kommunaludvalget, allerede i januar, tror jeg det var, har stiftet bekendtskab med den første rapport fra arbejdsgruppen under indenrigsministeriet, og selv om man også har andet at lave herinde i de enkelte folketingsgrupper, har dog i hvert

fald alle vi, der har fået rapporten, haft mulighed for at sætte os ind i forudsætningerne for disse lovforslag. Dertil kommer, hvad jeg også lagde vægt på i mit første indlæg, at arbejdsgruppen fortsætter sit arbejde, så en række af de reformtanker, ordførerne har givet udtryk for, jo har mulighed for at få en seriøs og grundig behandling set i den store sammenhæng.

Thorndahl (FP):

Jeg er en lille smule forundret over hr. Jørgen Frederiksens bemærkninger om, at man har inddraget – sådan kaldte hr. Jørgen Frederiksen det – Københavns kommunes interne forhold i debatten. Så vidt jeg har fulgt debatten, har man diskuteret på grundlag af det offentlige materiale, der indgår i sagen, og først og fremmest det, som ministeren har tilstillet udvalget. Derfor forstår jeg i og for sig ikke, hvad hr. Jørgen Frederiksen mener med Københavns kommunes interne forhold.

Så gjorde hr. Jørgen Frederiksen nogle bemærkninger i anledning af de sammenligninger, jeg foretog mellem Københavns kommune og det øvrige land. I den forbindelse vil jeg gerne igen slå fast – også i overensstemmelse med de oplysninger, vi har fået fra indenrigsministeren – at Københavns kommune blandt vore 16 regioner målt på indtægtssiden er den femterigeste region. På forbrugssiden har kommunen, som det også fremgår af offentligt tilgængeligt materiale, målt i personalestyrke et overforbrug på ca. 50 pct. i forhold til landsgennemsnittet, hvad der svarer til et merforbrug på ca. 2 mia kr. Det er blot sagt som en konstatering, og det er altså noget, der danner grundlag for vores vurdering af behovet for at imødekomme Københavns kommunes ønsker.

Endvidere vil jeg gerne kommentere en enkelt bivirkning i forbindelse med de mekanismer, der ligger i udligningsordningerne, og det er spillet mellem de to hovedskattekattegrorier, som primærkommunerne kan benytte sig af, nemlig den kommunale indkomstskat og den kommunale ejendomsskat, hvor ejendomsskatten har det særlige forhold, at den er fradragsberettiget. Vi ved, der er et ret betydeligt spillerum mellem en række primærkommuners valg af grundskyldpromille: der er kommuner, der har en udskrivnings-

[Thorndahl]

promille på 0, og der er kommuner, der har en meget høj udskrivningspromille. Den, der har en af de højeste, hvis det ikke er den allerhøjeste, er Albertslund kommune, der har en udskrivningspromille på 47. I forhold til øvrige kommuner er der tale om en meget væsentlig forskel: vi opererer jo normalt – det fremgår også af materialet – på grundlag af 16. alm. vurdering med et kommunalt udskrivningsniveau på ca. 10 promille. Det giver for Albertslunds kommunes vedkommende en kommunal ejendomsskat på 40 mill. kr., men hvis man havde udskrevet med gennemsnitlig kommunal grundskyld, havde man kun kunnet udskrive ca. 10 mill. kr. Der er altså tale om en forskel på ca. 30 mill. kr. Disse 30 mill. kr. har for det første den virkning over for kommuneskatteyderne, at de nedbringer beskatningsgrundlaget for statskatten og amtskatten med et beløb af størrelsesordenen 10–12 mill. kr., som man i og for sig trækker ud på fællesskabets bekostning.

Derudover kommer der det særlige forhold ved udligningsordningerne, som jeg faktisk synes man har gjort for lidt ved, at man jo tilsvarende reducerer beskatningsgrundlaget med 30 mill. kr., hvilket med de udligningsmekanismer, der gælder for hovedstadsudligningen, vil medføre, at Albertslund kommune får tilført ca. 3–4 mill. kr., igen på fællesskabets bekostning, uden noget reelt grundlag.

Det samme gør sig for så vidt gældende for Københavns kommune, der kører med en grundskyldpromille i år og sidste år på 45, også baseret på 16. alm. vurdering. I forhold til det, man udskriver, giver det en kommunal merejendomsskat i forhold til gennemsnitsniveauet, når man lægger det amtslige og primærkommunale niveau til grund, på ca. 200 mill. kr. om året. Det har selvfølgelig den samme virkning som den, vi ser for Albertslund. Netop på grund af hovedstadsudligningsordningerne indebærer dette, at man vælger at tage en høj indkomstbeskatning i forhold til gennemsnittet, altså et meget betydeligt tilskud til Københavns kommune.

I øvrigt er det min opfattelse, at kommunerne i realiteten bruger alle de penge, de ud fra en politisk vurdering overhovedet mener de kan forsvare over for borgerne at kræve op, stort set uafhængigt af de reelle behov. Når vi ser på behovsvariationerne, serviceni-

veauvariationerne landet over, er der i hvert fald meget stor forskel på det, man kunne opfatte som reelle behov, og det, man ser udtrykt som serviceniveau gennem forbrug. Det er jo stort set sådan, at de rige kommuner bruger mest, selv om man skulle forvente, at de havde det mindste behov, og omvendt, at de kommuner, hvis indkomstgrundlag er svagt, bruger mindre, skønt man ligesom kan fornemme, de har større reelle behov.

Jeg synes også, dette fremgår af den udvikling, vi har set inden for den kommunale udskrivningsprocent, siden vi gennemførte kommunalreformen. Dengang man lavede kommunalreformen, i 1970, havde vi en samlet gennemsnitlig kommunal udskrivningsprocent på 15,5, og for 1980 må vi formode – med de oplysninger, der foreligger – at vi når op i størrelsesordenen 27–28 pct., altså næsten en fordobling over 10 år. Vi har kunnet se en vækst på ca. 1 pct. om året, og det er altså en meget forbløffende udvikling.

Udviklingen har i øvrigt været relativt konstant – med to undtagelser, nemlig 1974 og 1978. Den særlige egenskab ved disse år var, at det var kommunale valgår. For 1974' vedkommende faldt den kommunale udskrivningsprocent ca. 2 pct., og i 1978 var den på samme niveau som året før. Derefter voksede den meget hurtigt og ser ud til at ville vokse endnu stærkere for så vidt angår 1980. Dette forhold, at man i valgårene har en markant ændret udvikling, en tilbagegang for 1974' vedkommende, for den kommunale udskrivning, understreger efter min opfattelse, at den kommunale skatteudskrivning ikke er særlig lødig, for ellers ville man ikke kunne se denne struktur. Det får mig også til at mene, at hvis vi i det hele taget skal tale indkomspolitik, skal vi også tale indkomspolitik over for kommunerne, for det er simpelt hen dér, vi først og fremmest skal løse vores økonomiske problemer.

Fogh Rasmussen (V):

En del ordførere har været optaget af at fremstille disse forslag som et led i bestræbelserne på at opnå det, man kalder en kommunal enhedsskat. Det må nok bero på, at man ikke helt gør sig klart, hvad en kommunal enhedsskat egentlig er for noget, men det må være på sin plads, at vi holder tingene lidt adskilt. Det er nok vigtigt at understrege,

[Fogh Rasmussen]

at der er forskel på at udligne det grundlag, hvorpå skatterne udskrives, og at udligne selve skatteprocenterne.

Ideelt set kan man sige, at der er tre faktorer, som kan bevirke forskellene i det amtskommunale og det kommunale beskatningsniveau. For det første er der naturligvis forskelle i udgiftsbehovene imellem kommunerne og imellem amterne. Det forsøger vi at udligne gennem bloktilskuddene, hvor vi forsøger at gøre disse udgiftsbehov op så objektivi som muligt.

Den anden faktor, der kan påvirke beskatningsniveauet, er forskelle i det grundlag, hvorpå skatterne udskrives. Disse forskelle forsøger vi at udjævne gennem skattegrundlagsudligningen.

Tilbage står den tredje faktor, der kan påvirke beskatningsniveauet, og det er serviceniveau og effektivitet i de enkelte kommuner.

Med de foreliggende lovforslag vil man forsøge at opnå en mere korrekt opgørelse af de objektive udgiftsbehov, end det sker i dag, igennem en skærpelse af skattegrundlagsudligningen. Tilbage står, at vi faktisk skulle få en mere reel afspejling af forskelle i serviceniveau i de kommunale skatteprocenter. Det væsentlige er jo nemlig, at udligning af skattegrundlaget overhovedet ikke vedrører udligning af beskatningsprocenterne, og derfor er der ikke tale om, at en skærpet udligning er en vej frem til kommunal enhedsskat. Kommunal enhedsskat ville forudsætte, at man fastsatte ens kommunale beskatningsprocenter over det hele, og det er ikke det, der er tale om; der er stadig væk fuld frihed for kommunerne til at lade beskatningsprocenterne afspejle serviceniveauet.

Det fører mig frem til at svare hr. Hagen Hagensen og andre, som har anført, at sommerhuskommunerne måske må opkræve højere grundskatter for at kompensere bortfaldet af landliggerskatten.

Ja, lad os nu spise brød til; det er jo stadig væk en kommunal afgørelse at fastsætte grundskatternes højde, og vi skal også her være opmærksomme på, at der allerede sker en kompensation til sommerhuskommunerne gennem den ændrede beregning af skattegrundlaget.

Når hr. Hagen Hagensen direkte spørger, om venstre er af den opfattelse, at grundbeskatningen skal forøges, må jeg naturligvis svare klart nej. Lad mig i den forbindelse

også pege på forslaget om, at tillægsgrundskylden skal ophæves; det kan vel ikke tolkes som et udtryk for, at vi ønsker, at grundbeskatningen skal forøges.

Hr. Honoré undrede sig over, at venstre, som går ind for det nære samfund, med disse forslag, som hr. Honoré udtrykte det, ville tilintetgøre de mindre enheders selvstændige økonomiske ansvar. Denne udtalelse må nok bero på, at hr. Honoré har misforstået den grundlæggende mekanisme i disse udligningsforslag.

Det er i dag sådan, at mange kommuner alene på grund af et lavt udskrivningsgrundlag er tvunget til at fastsætte relativt høje skatteprocenter, selv om deres serviceniveau ligger under gennemsnittet. De har altså ikke dispositionsfrihed. Ved at skærpe udligningen mellem rige og fattige kommuner øger man så at sige disse kommuners mulighed for at lade beskatningsprocenterne alene afspejle serviceniveauet. Der er derfor ikke tale om at tilintetgøre, men tværtimod tale om at styrke disse enheders selvstændige økonomiske ansvar.

Hr. Grove anførte, at lovforslagene var som skræddersyede efter de socialdemokratiske kommuner, og hr. Freddy Madsen på sin side hævdede, at det altid er venstre, der skal have betaling, og henviste her til den ændrede beregning af beskatningsgrundlaget.

Nu afhænger det setet som bekendt af øjnene, der ser, og når hr. Grove får det billede frem, at det er de socialdemokratiske kommuner, der modtager, og at det er de ikke-socialdemokratiske styrede kommuner, der skal betale, må det nok bero på, at hr. Grove har lidt uorden i sit politiske landskab. Når vi kigger ned over listen med virkninger, vil jeg i alle tilfælde kunne udpege adskillige kommuner med socialdemokratiske borgmestre, der skal betale, og adskillige kommuner med ikke-socialdemokratiske borgmestre, der skal modtage. Hr. Groves og hr. Freddy Madsens udtalelser er vel egentlig det bedste udtryk for, at der her er fundet en afbalanceret løsning.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg skal blot have lov til at rette en fejltalelse, som hr. Fogh Rasmussen gjorde sig skyldig i. Jeg har overhovedet ikke talt om

[Hagen Hagensen]

sommerhuskommunerne. Vort partis ordfører er gået ind for, at vi ophæver landliggerskatten; og at sommerhuskommunerne bør kunne klare sig, er helt givet, men det, jeg talte om, og som hr. Fogh Rasmussen altså ikke har fået fat i, er, at man kan få korthuset til at falde sammen ved at ændre den skat, man udskriver på indkomst, og den skat, man udskriver på jord. Ved at forhøje den sidste opnår man antagelig større tilskud via udligning, og det kan jo friste nogle til at forhøje jordbeskatningen. Det var i den forbindelse, jeg spurgte, om det var venstres mening, at vi skulle have forhøjet jordbeskatningen, for finder bare nogle enkelte ud af det her, falder alt det sammen, som man er kommet med her; så er alle de skønne beregninger – som jeg sagde – ikke det papir værd, der er brugt til dem.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

Jeg må gentage, at det ikke er venstres opfattelse, at der skal ske en forøgelse af grundbeskatningen, men jeg må også sige til hr. Hagen Hagensen, at det problem, hr. Hagen Hagensen påpeger her, ikke er et problem, der skal ses i sammenhæng med de udligningsforslag, der er til behandling nu.

Grove (KF):

Jeg håber ikke, hr. Fogh Rasmussens sidste bemærkning skal forstås sådan, at når man rejser et problem i forbindelse med disse udligningslovsforslag, må man endelig ikke se på det, for det er nemlig et meget relevant problem, hr. Hagen Hagensen rejste.

Men i det hele taget fik vi jo en lang teoretisk udvikling om skat fra hr. Fogh Rasmussen, der konkluderede i, at vi kunne være helt sikre på, at vi aldrig fik en enhedsskat. Nu glemte hr. Fogh Rasmussen bare at tage højde for, at masser af de opgaver, der bestemmer serviceniveauet, bliver presset ned over hovedet på kommunerne bl. a. fra dette folketing – hr. Fogh Rasmussens eget parti er jo i øjeblikket med til det – og så bestemmer de folkevalgte ikke selv længere serviceniveauet, så bliver det betalt over udligningen, så også ad den vej får vi en enhedsskat. Efterhånden er det ikke kommunalbestyrelserne selv, der lægger serviceniveauet, og det må vi beklage.

Hr. Fogh Rasmussen siger, der også kan være nogle borgerligt ledede kommuner, der får tilskud efter det nye her. Ja, nu var jeg jo lidt beskedent, for jeg sagde ikke, at de godt ledede konservative kommuner kom til at betale, jeg var så flink at tage alle borgerlige med, for jeg må da også indrømme, at der findes dårlige økonomer blandt venstreborgmestre, og derfor kan det også finde sted. I det hele taget synes det, som om venstre på mange områder har forladt den økonomi, der egentlig kendetegnede partiet for nogle år siden, og bliver mere og mere letsindig; det ser vi også i det regeringssamarbejde, man har indledt.

Det fører vel videre til hr. Jørgen Frederiksen, som fremhævede, at de konservative havde en god vending, som vi brugte meget, nemlig at vi prøver at sætte tæring efter næring. Jeg vil da gerne indrømme, at det er en vending, vi godt kan lide, ja, vi kunne endda ønske, at socialdemokratiet og regeringen ville lægge lidt mere vægt på dette princip, for så havde økonomien både i landet som helhed og i kommunerne set anderledes ud.

Det fører mig tilbage til ministeren, som i et svar til mig sagde, at det forslag, vi kom med, om tilskud til Københavns kommune, kunne klares som tilskud til særlig vanskeligt stillede kommuner, hvorefter det blev fremhævet, at hvis vi gjorde det efter en model, ministeren havde stillet op, ville det give et sørgeligt billede, som ministeren heller ikke troede jeg kunne ønske at se. Nej, det tror jeg gerne, men så må vi stille en anden model op, der gav et fornuftigt billede, for der er ingen tvivl om, at det kunne løses ad den vej. Man behøver jo ikke straks give op, fordi den første model ikke giver den rigtige løsning; man har lov til at forsøge en gang til. Regeringen har trods alt haft 7½ måned til at forsøge i; vi andre får tre dage. Det er også en af urimelighederne ved behandlingen af disse lovforslag.

Men der er noget, jeg gerne vil spørge om igen. Når venstres politiske ordfører rejser land og rige rundt og giver to ting skylden for den dårlige økonomi, vi har her i landet: dels de stigende oliepriser, dels kommunernes merforbrug, og siger, det nu skal stoppes osv., må jeg spørge ministeren: hvilke planer har regeringen om indgrib over for kommunerne, som nu står i deres budgetlægning og har brug for at få at vide, hvad man skal ta-

[Grove]

ge højde for? Derfor står ministeren båg de udtalelser, som hr. Ellemann-Jensen er kommet med, og er der noget under forberedelse på det område, som skal redde regeringens vaklende økonomi, vil vi gerne have det at vide, ikke så meget for min skyld som for de kommuners skyld, der er i gang med deres planlægning. Nu griber vi ind med det her. Skal vi så om en måned eller to gribe ind på andre områder? Vi har jo også hørt formanden for finansudvalget sige, at nu skal der virkelige besparelser frem, dels i folketinget, dels andre steder. Derfor spørger jeg ministeren: hvad agter regeringen at gøre på dette område? Kommunerne og amtskommunerne venter spændt på svaret.

Freddy Madsen (DKP):

Det er altid interessant at høre, hvad ministre svarer på, for det kan også have sin interesse at konstatere, hvad de ikke svarer på. Jeg kan konstatere, at efter at, som jeg har nævnt, både finansministeren og indenrigsministeren tidligere har bestridt de påstande, jeg har fremsat om overvæltningen af byrderne på kommunerne, var ministeren i dag totalt tavs om det. Det forstår jeg så udmærket, men dermed er det også slået fast, at der faktisk er foregået en sådan overvæltning af byrderne. Det er væsentligt at holde fast i dette, fordi de fleste af ordførerne mest beskæftiger sig med det, som jeg også tror regeringen helst vil have de beskæftiger sig med, nemlig det indbyrdes slagsmål mellem kommunerne om, hvordan man nu skal fordele byrderne sig imellem, mens det, der efter min mening er det afgørende problem, fordi der er tale om den progressive eller den proportionale beskatning, er byrdeforholdet mellem stat og kommuner.

Det, der er det afgørende, er, at en lang, lang række kommuner – og det er det, diskussionerne i disse dage og uger foregår om ude i kommunerne – er nået til det punkt, hvor man må overveje, om man kan gennemføre helt nødvendige opgaver, fordi man kommer op på nogle skatteprocenter, som ikke er særlig acceptable. Man lader altså kommunalpolitikkerne lægge ryg til at foretage de forhøjelser, der faktisk er konsekvenser af regeringens nedskæringspolitik. Det er et afgørende og et relevant spørgsmål i denne forbindelse.

Men så til selve fordelingen. Hr. Jørgen Frederiksen talte nok en gang varmt for de store kommuner, og så forstod man jo af al talen, at det var København, det drejede sig om. Jeg har megen sympati for en løsning af de problemer, som København har, og jeg har påvist, at det kun er en ringe løsning, man tilbyder hovedstaden i denne forbindelse. Men der er også andre storbyer i dette land. København får en forbedring på 1,45 pct., Albertslund 1,66 pct. og Ishøj 1,63 pct., og det synes jeg er helt rimeligt, ja, det er i virkeligheden alt for lidt, for det ligger som sagt stadig væk under det, som regeringen bare i de sidste par år har væltet over på kommunerne. Men lad os så se på landets øvrige storbyer. Jeg ved ikke, hvad hr. Jørgen Frederiksen forstår ved storbyer, der er måske ikke så mange uden for Valby bakke, men jeg kender i hvert fald et par stykker. Hvis vi går til Odense kommune, så får de en forbedring på 0,15 pct., dvs. $\frac{1}{10}$ af det, der er frataget dem af staten. Esbjerg får 0,09 pct., Århus 0,24 pct. Det har jeg måske lidt mere forstand på end det andet. Hvis vi samtidig tager, hvad det betyder for amtskommunen, så betyder det en faktisk nulløsning for Århus kommune, der i en lang række tilfælde har de samme problemer, som man har i hovedstaden. En by som Randers, som er kendt for at have vældige sociale problemer, får 0,26 pct. Og så kommer vi til det: en by som Horsens, som jeg også betragter som en af de store byer i landet, skal bidrage med 0,02 pct. Så kan man sige: nå ja, men Horsens er sådan mellemstor. Men en by som Ålborg, der har sine vældige beskæftigelsesmæssige problemer, sine vældige kriseproblemer, skal så sandelig bidrage til denne udligning med 0,02 pct. Kom så ikke her og tal om, at det er en løsning til gavn for de store byer. Nej, det er en lille, beskedne lappeløsning over for København, som de øvrige kommuner skal være med til at betale. Lad os sige tingene rent ud, som de er.

Jeg har ikke tid til at gå langt ind på det, men jeg synes, at hr. Honoré drog alt for vidtgående konklusioner af ministerens bemærkning. Jeg synes dog, at ministeren skylder os en forklaring på, hvad ligger der i den. Det er muligt, at det er en ren lapsus; så synes jeg, ministeren skulle stå op og og sige det. Bemærkningerne er dog en del af lovforslaget. Altså må han forklare: hvilke mulig-

[Freddy Madsen]

heder havde kommunerne? Hvad er der ment med den bemærkning? Det må vi da have at vide ved denne lejlighed.

Så er der spørgsmålet om serviceniveauet, som man taler så meget om. I serviceniveauet indgår bl. a. spørgsmålet, hævder man, om daginstitutionspladser, men faktisk står der i bistandsloven, at kommunerne har forpligtelse til at fremskaffe det nødvendige antal daginstitutionspladser. Det er pålagt kommunerne. For at forsvare A-kasselovgivningen rejser arbejdsministeren i disse tider land og rige rundt og forklarer, at når der laves børnepasningscirkulærer og den slags, er det, fordi det med børn ikke er noget, der hører ind under A-kasselovgivningen. Her må man gå til kommunerne og forlange, at de opfylder deres forpligtelser. Men når vi diskuterer det i denne sal i anden sammenhæng, så er det et spørgsmål om højt serviceniveau i de kommuner, der forsøger i beskedent omfang at leve op til bistandslovens intentioner.

Og så til allersidst. Det er jo altid taknemligt for koalitions partnere som de nuværende regeringspartnere at sige, som hr. Fogh Rasmussen gjorde det, at her er jo tale om balance, for tænk engang, vi bliver angrebet både af de konservative og af kommunisterne. Men vi er vistnok nede på det plan, hvor de saglige argumenter ikke slår til længere, når det er det, man skal til at betjene sig af over for de bemærkninger, som vi har gjort.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Der var en ting, som jeg ikke kunne nå i første omgang på grund af taletidens længde, eller korthed må jeg vel hellere sige i denne forbindelse, men jeg vil gerne give ministeren, for det kan han vistnok trænge til, den ros, at han dog har sendt med lovforslagene oplysninger, der giver klar besked om den samlede virkning af disse forslag for de enkelte kommuner. Det synes jeg er en god ting, og det bør ministeren roses for.

Når det er sagt, vil jeg dog gerne føje til: men det er jo ikke til så forfærdelig megen hjælp for folketinget til afvejning af, om forslagene er gode eller ej. Det er bare til afvejning af, hvordan det, vi gør her, virker, og det giver kun oplysning om, hvordan virkningen er i dette år, ikke mere. Det er jo meget godt, at den socialdemokratiske ordfører

fortsætter med at sige, at han stadig væk håber på, at man kan gennemgå det grundigt. Tiden forhindrer, at det kan ske, og det burde han dog vide. Der kan kun blive nogle ganske få dage i udvalget til at behandle det, og det er jo meget godt, at den socialdemokratiske ordfører fastslår, at kommunaludvalget allerede i januar måned kunne studere – hvis man så gjorde det – første del af den betænkning, der ligger til grundlag her. Det var da heller ikke for tidligt, for den kom i november sidste år, men ministeren havde jo så også dette grundlag og kunne derfor have givet både kommuner og folketing rimelige vilkår.

Jeg ved ikke, om dette utilstedelige forhold skyldes de meget udviklede forhold omkring denne forening, hvor man har en særlig minister for hvert område og så et ministerfæl. I disse indenrigsministerielle sager har den rigtige indenrigsminister været her hele tiden, og ministerføllet, der skal passe på, hvad indenrigsministeren siger, har været her en meget stor del af tiden. Dette i kombination med, at regeringen består af to partier, der, som en af vore store aviser, Berlingske Tidende, udtrykte det, øjensynlig sætter sig som mål at drille hinanden mest muligt, gør det hele meget udviklet og taler ikke til fordel for saglige løsninger. I går kunne vi læse i en anden af vore store aviser, Ekstra Bladet, at socialdemokratiet truede med afskaffelse af en række fradrag på sommerhuse og andet, og i dag svarer man så fra en anden stor avis' side, Aktuelt, med, at venstre omgås med planer om besparelser på 1 mia kr. i dagpenge. Det ville være ønskeligt også af hensyn til demokratiet, om man holdt op med den slags julelege og samlede sig om det egentlige. Der må dog være en dybere mening med at danne fælles regering end bare den at drille hinanden.

Jeg vil gentage, hvad jeg sagde før, at jeg desværre ingen fornemmelse har af, at det først og fremmest har drejet sig om en afvejning af de rent saglige forhold bedømt ud fra principielle synspunkter hos de to partier, men mere om, hvad man sådan kunne finde frem til, når det ene parti kunne fremføre, at København skal have 500-600 mill. kr., og det andet sagde: ikke tale om. Og så stopper man omkring halvdelen.

Jeg føler mig stadig usikker over for, hvad der egentlig har været hensigten med at æn-

[Bernhard Baunsgaard]

dre i den vægt, hvormed grundværdierne går ind. Må jeg stille ministeren et konkret spørgsmål; det skal nok besvares gennem udvalgsarbejdet. Nu er rentebyrden for kommunerne sat til 5 pct. af beskatningsgrundlaget. Er det mon det helt rigtige? Ville det ikke være rimeligere at tage nogle af de 62-63 mill. kr., som ministeren har til at dele ud af til særligt trængende kommuner, og flytte dem over til uddeling efter visse principper. Det kan man jo gøre ved at bruge 4 pct. eller 3 pct. af beskatningsgrundlaget, når det gælder rentebyrden. Jeg vil godt have oplysning om det gennem udvalget.

Honoré (KrF):

På mine spørgsmål til indenrigsministeren om disse forslags familiepolitiske følger svarede han, at der ikke ligger nogen hensigt om at ændre familiemønstret i Danmark. Det tror jeg heller ikke der gør fra indenrigsministerens side. Det, jeg er mere interesseret i, er, om der som konsekvens af dette forslag, uden at det egentlig var hensigten, kan ligge en svækkelse af ægteskab og kernefamilie. Jeg nærer frygt for, at det vil forstærke en ægteskabs- og familienedbrydende tendens. Uimodsagt er det vel også af indenrigsministeren, at rent faktisk betyder introduktionen af disse kriterier, at de kommuner, der overvejende er stærkt præget af kernefamilier og ægteskab, kommer til at betale til kommuner; hvor man i højere grad eksperimenterer med samlivsformerne, og det vil faktisk sige, at den af kernefamilier prægede del af Danmark kommer til at betale til den del af Danmark, der er i gang med at opløse kernefamilierne. Det synes jeg må være en interessant konstatering af dette forslags følger. Jeg håber, vi kan få belyst, om der, som CDs ordfører var inde på, ligger en selvforstærkende virkning i dette, en utilsigtet virkning ganske vist, men dog en reel virkning i form af en svækkelse af kernefamilien.

Så vil jeg sige til venstres ordfører, at idet man skærper udligningen, som det her foreslås, inden for hovedstadsområdet, reducerer man den masse af midler, som de kommuner, der nu må aflevere til Københavns kommune, til Ishøj og til Albertslund, har at råde over. Derved mener jeg, at der sker en alvorlig indskrænkning i disse kommuneres økonomiske dispositionsmuligheder. Selvfølgelig

er der nogle kommuner, der nu får nogle flere penge foræret af andre kommuner, som de kan råde over, og det øger deres dispositionsfrihed. Men for de kommuner, der skal betale gildet, reduceres den økonomiske dispositionsfrihed og de midler, som de har at disponere over. Det må være uimodsigeligt.

Flygaard (DR):

For det første vil jeg gerne sige, at uanset ministerens bemærkninger om, hvad der kan drages med ind her omkring fradragsretten for kommunale ejendomsskatter, vil jeg da håbe, at vi gennem spørgsmål i udvalget kan få foretaget nogle konsekvensberegninger, så man kan se, hvad alternativet er. Jeg ville da også gerne, om man kunne få foretaget nogle beregninger, der viser, hvad beskatningsgrundlaget vil blive, hvis det var således, at man ikke havde foretaget nogen ændringer. Det må man næsten gå ud fra at regeringen må ligge inde med.

Så vil jeg gerne sige til venstres ordfører, hr. Fogh Rasmussen, at det er da nok muligt, at venstre ikke ønsker en forhøjelse af grundskyldpromillen, men det afgørende er vel, hvad de realøkonomiske forhold ude i de pågældende kommuner må tilsige; og her fornemmer jeg da den opfattelse – skal vi sige i begge sider af salen – i dette spørgsmål, at konsekvensen nok i de fleste tilfælde vil blive, at den kommunale grundskyldpromille vil blive forøget. Men hvis det indirekte er en erkendelse fra venstres side af, at anderledes kan det ikke være, kan man selvfølgelig hilse det med en vis tilfredshed.

Endelig vil jeg gerne gøre den bemærkning til venstres ordfører, som jeg synes var ved at blande nogle ting sammen omkring den kommunale enhedsskat, at efter vores opfattelse skal man klart dele denne problemstilling op i to hoveddele. Den ene del går simpelt hen på, at der er en række udgifter, i forbindelse med hvilke kommunen i realiteten ikke har skyggen af en selvstændig dispositionsfrihed, og det er på det område, vi i hvert fald godt kunne tænke os det, man ville kalde en kommunal enhedsskat, selv om der vel kun blev den kommunale indsats tilbage i form af navnet »den kommunale enhedsskat«, på samme måde som man i sin tid havde en fælleskommunal udligningsfond. Men jeg er da helt enig med venstres

[Flygaard]

ordfører i, at hvor det drejer sig om at tilvejebringe et serviceniveau ud over det, der måtte være fastlagt i lovgivningen fra folketingets side, må det være op til de enkelte kommuner at handle under ansvar ude i den enkelte kommune.

Indenrigsministeren (Enggaard):

Jeg skal i denne omgang kun gøre nogle enkelte bemærkninger i forbindelse med de yderligere synspunkter, som er blevet fremført i anden omgang.

Jeg vil gerne give hr. Thorndahl medhold i, at der selvsagt er en virkning af, at de kommunale indkomstskatter er fradragsberetigede i forhold til indkomstskatten, og at det derfor påvirker udligningen i øvrigt, men så må jeg i øvrigt føje til, at som hr. Thorndahl utvivlsomt vil være klar over med den indsigt, han har i disse forhold, er der også en række afledede virkninger i forbindelse med andre ting end lige akkurat de ordninger, vi taler om her i dag, sådan at det samlede billede er mere kompliceret, end man ved en første betragtning kommer frem til. Derfor vil jeg tro, at det er en ting, som rækker videre og fortjener at blive dyrket i en større dybde end den, man kan i denne forbindelse.

Hr. Grove var jo den ene af de konservative ordførere her i dag. Hr. Hagen Hagensen måtte jeg opfatte som ordfører for Østdanmark og de synspunkter, som man her måtte anlægge i forbindelse med forslagene herom. Disse synspunkter, som kom fra de to konservative ordførere, var jo ikke sammenfaldende. Det forstår jeg egentlig meget vel. For i og med, at det grundlæggende i disse forslag bygger på indkomstgrundlaget i kommunerne, ser tingene forskellige ud, alt efter om man taler for en kommune type, som har indkomster over landsgennemsnittet, eller man taler for kommuner, som har indkomster under landsgennemsnittet.

Jeg måtte forstå på hr. Hagen Hagensen, at han i virkeligheden var tilhænger af, at man havde fulgt udgiftsbehovskriteriemetoden, som jo ville have givet den kommune, som han i særlig grad gjorde sig til talsmand for, nemlig Frederiksberg, en lettelse af betydelige dimensioner. Når det ikke sker i helt det omfang, som man havde forhåbning om før jul, hænger det sammen med, at indkomstgrundlaget i stærkere grad er kommet

ind i billedet, og netop Frederiksberg kommune, som hr. Hagen Hagensen talte for i første række, udmærker sig ved at have et bedre indkomstgrundlag pr. indbygger end en række af de kommuner, der i øvrigt findes inden for det samme område.

Jeg skal i øvrigt i anledning af hr. Groves bemærkninger om, hvorvidt regeringen har konkrete planer i forhold til kommunerne, sige, at man har i øjeblikket ingen konkrete planer. Hvad der måtte komme af den nærmeste tids overvejelser omkring den generelle økonomiske politik, og hvilke konsekvenser det kan have for kommunerne, kan jeg derfor ifølge sagens natur ikke oplyse i dag. Men generelt må jeg selvsagt erklære mig enig i de synspunkter, der er kommet frem fra bl. a. finansministerens side om, at der er et behov for, at den udgiftsstigning, som prægede det kommunale område fra 1978 til 1979, ikke gentages, for det er der næppe plads til inden for de rimelige økonomiske rammer, som den samlede økonomi for staten og kommunerne kan antage.

Jeg takker hr. Bernhard Baunsgaard for de rosende bemærkninger, han rettede til mig, og jeg kan tilføje, at ud over de oplysninger, som er givet udvalget med hensyn til virkningerne af disse forslag, vil man selvsagt kunne få også en række af de enkelte ingrediensers virkning frem, hvis man ønsker det, for disse data er til rådighed og vil kunne trækkes ud til en yderligere belysning af sagen. For overskuelighedens skyld er det imidlertid rimeligt at tage den samlede effekt af alle forslagene, også i betragtning af, at disse forslag er fremsat som en enhed.

Jeg vil særligt betone, at den totale virkning af disse forslag er en mindre spredning i skattetrykket end det, vi har set indtil nu. Jeg mener også, det er ønskeligt, for tendensen gennem årene er gået i retning af en større spredning. Set i lyset af det, som kommunerne yder deres borgere, det serviceniveau, som findes i de enkelte kommuner, er det rimeligt, at vi ikke har en alt for stor spredning i skattetrykket, men at den spredning, vi har, afspejler forskelle i serviceniveau, sådan at vi fastholder de grundlæggende principper for byrdefordelingen, som der i dette folketing har været bred enighed om gennem perioden siden kommunalreformen i 1970.

Jeg skal selvsagt i forhold til udvalget være parat til en vurdering af det, som hr.

[Indenrigsministeren]

Bernhard Baunsgaard spurgte om, nemlig et andet rente- og afdragsbyrdekriterium end det, der er nævnt i bemærkningerne i forbindelse med den mere fleksible ordning for en udligning inden for hovedstadsområdet.

Jeg har lagt vægt på, at mulighederne for, at man inden for hovedstadsområdet havde mere fleksible muligheder for at komme særligt vanskeligt stillede kommuner til undsætning, bliver forbedret. Jeg har været bange for, at de nuværende regler, som har tjent et godt formål, siden de kom til verden, i kraft af den udvikling, som sker i kommunerne med hensyn til befolkningstallet, vil kunne føre til, at nogle ganske få kommuner alene vil skulle have de til rådighed værende midler, men jeg tror, der ud fra alle rimelighedsbetragtninger er brug for nok så fleksibel en baggrund for det. Denne sag har været drøftet med hovedstadsrådet, som er enig i, at det i fremtiden bør være sådan, at disse ting fastlægges af indenrigsministeren efter forhandling med hovedstadsrådet, og jeg tror, det kan give rimelige resultater, også fordi hovedstadsrådet, som det vil være kendt, har andre muligheder for at udjævne de økonomiske byrder inden for området. Derfor bør disse to ting ikke ses isoleret, men ses i en sammenhæng for at få et godt resultat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Arbejdsmarkedsudvalget har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om ændring af lov om arbejdsmiljø. (Stoffer og materialer, arbejdsmiljørådet, bidrag til arbejdsmiljøfondet, tavshedspligt). (Lovforslag nr. L 152).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 22. maj kl. 11.00.

Angående dagsordenen henviste formanden til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 11.56